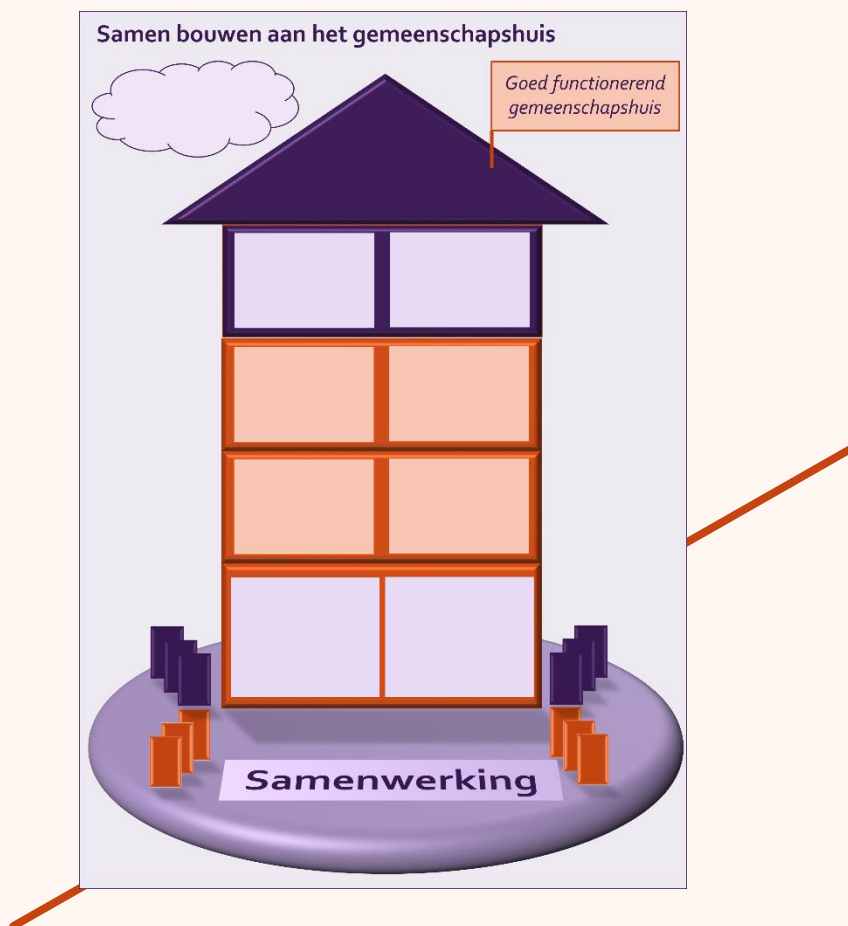

> Definitieve rapportage

Maatschappelijke energie onder dak

Gemeenschapshuizen in Aalten

6 oktober 2017

Rekenkamer-
commissie

Aalten

Oost Gelre

Winterswijk

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door de Rekenkamercommissie Aalten, Oost Gelre, Winterswijk. Sinds september 2013 is deze rekenkamercommissie ingericht volgens het directeursmodel. Directeur van de rekenkamercommissie is dr. Igno Pröpper. Hij heeft dit onderzoek uitgevoerd samen met Freddie Vaags RA en Krist Dekkers. De rekenkamercommissie stemt geregeld af met een raads werkgroep (bestaande uit twee raadsleden per gemeente) over de selectie van onderwerpen, de opzet van onderzoeken en de rapportagevorm.

Samenstelling Raads werkgroep sinds de verkiezingen van 2014:

- > Dhr. J. Bongers, raadslid Oost Gelre
- > Dhr. T. De Graaf, raadslid Winterswijk
- > Dhr. R. Klein Tank, raadslid Oost Gelre
- > Dhr. F. Roerdinkholder, raadslid Winterswijk
- > Dhr. M. Veldhuizen, raadslid Aalten
- > Dhr. R. Wossink, raadslid Aalten

De rekenkamercommissie bedankt iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan dit onderzoek, in het bijzonder de vertegenwoordigers van de gemeenschapshuizen en alle deelnemers aan de digitale enquête!

Inhoudsopgave

0	De Kern	1
0.1	Onderzoek naar gemeenschapshuizen.....	1
0.2	Introductie van de gemeenschapshuizen in gemeente Aalten	2
0.3	Conclusies	3
0.4	Aanbevelingen	6
1	Maatschappelijke opgave voor gemeenschapshuizen	12
	Vanuit het perspectief van de gemeente	12
	Vanuit het perspectief van de maatschappij	13
	Vanuit het perspectief van de gemeenschapshuizen zelf	14
	Vanuit het perspectief van gebruikers	16
2	Samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen	17
	Rolverdeling tussen gemeente en gemeenschapshuizen.....	17
	Op papier.....	17
	In de praktijk.....	18
	Samenwerking tussen de gemeenschapshuizen.....	21
3	Meerwaarde en resultaten gemeenschapshuizen	23
	Gezonde en toekomstbestendige exploitatie	23
	Gebruik en tevredenheid	26
	Feitelijke bijdrage aan maatschappelijke opgaven.....	28
	Bijlage 1: Vraagstelling	32
	Bijlage 2: Bronnen	34
	Bijlage 3: Uitkomsten enquêtes en werkateliers	39
	Bijlage 4: Overzicht van de gemeenschapshuizen	42
	Bijlage 5: Reactie van College en respons onderzoekers.....	44
	Procesmatig	44
	Inhoudelijk.....	46

o De Kern

o.1 Onderzoek naar gemeenschapshuizen

In gemeente Aalten zijn er negen gemeenschapshuizen¹ (zie bijlage 4). Bij de gemeenteraad leven hierover een aantal vragen en de rekenkamercommissie is gevraagd onderzoek te doen naar deze gemeenschapshuizen. Deze vragen gaan over de bijdrage van gemeenschapshuizen aan maatschappelijke opgaven, de exploitatie van gemeenschapshuizen en de samenwerking met maatschappelijke partners om dit te realiseren.

De gemeente is zich bewust dat het beleidskader voor 'buurt- en dorps huizen' geactualiseerd moet worden. Het huidige beleidskader is van oktober 2010 en sindsdien zijn er diverse maatschappelijke ontwikkelingen die aanleiding geven voor herijking van het beleid – in het bijzonder de decentralisaties op het sociale domein.

Doel en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in het functioneren van de gemeenschapshuizen in Aalten en het formuleren van aanbevelingen met het oog een duurzame exploitatie van gemeenschapshuizen die gepaard gaat met een goede bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke opgaven.

Het onderzoek richt zich op de volgende vraagstelling (zie ook Bijlage 1):

- 1 Welke maatschappelijke opgaven beogen gemeente, gemeenschapshuizen en gebruikers met de gemeenschapshuizen?
- 2 Hoe verloopt de samenwerking met tussen gemeente en gemeenschapshuizen en tussen de gemeenschapshuizen onderling?
- 3 Is de exploitatie gezond; wat is het feitelijke gebruik en tevredenheid en wat zijn de feitelijke bijdragen aan de maatschappelijke opgaven van de gemeenschapshuizen?
- 4 Hoe kunnen de gemeente en gemeenschapshuizen samen zorg dragen voor kwalitatief hoogwaardige maatschappelijke gemeenschapshuizen en een duurzaam gezonde exploitatie?

Aanpak

Kern van de aanpak bestaat uit een beknopte digitale enquête onder maatschappelijke gebruikers van alle gemeenschapshuizen en de organisatie van een werkatelier bij de gemeenschapshuizen. De enquête biedt eerste zicht bop het gebruik van de gemeenschapshuizen en de tevredenheid daarover. De werkateliers zijn benut voor een nadere verdieping met bestuurders en beheerders.

¹ Binnen de gemeente Aalten worden verschillende benamingen gebruikt: dorps huis, buurthuis, buurtchapshuis, gemeenschapscentrum, gemeenschapshuis, verenigingsgebouw, kulturhus. De term gemeenschapshuis wordt binnen de ambtelijke organisatie als gemene deler gebruikt omdat deze het beste de lading dekt.

o.2 Introductie van de gemeenschapshuizen in gemeente Aalten

Voor de interpretatie van de bevindingen, conclusies en aanbevelingen is van belang om deze in de context van het betreffende gemeenschapshuis te plaatsen. De gemeenschapshuizen delen wij in op basis van een aantal kenmerken: type activiteiten en functie, status gebouw, externe financiering (o.a. bijdragen gemeente²).

A) Gemeenschapshuis primair gericht op ontmoeting en gezelligheid

Deze gemeenschapshuizen zetten in op gezamenlijke recreatieve activiteiten, zoals kaarten, bingo, muziek, sjoelen, gymnastiek. Gebouw is relatief klein; op onderdelen 'gedateerd'. Beperkte externe financiering (De Markerink is eigendom van Scholengroep ACCENT).

De Markerink

De Ringkamp

D'n Heurnsen Tref

B) Gemeenschapshuis gericht op ontmoeting, gezelligheid; daarnaast meer accent op uitvoeren sociale voorzieningen/ wetten (sociaal domein)

Sociaal domein activiteiten met name gericht op ouderen. Gebouw is passend qua grootte; op onderdelen gedateerd. Externe financiering: ja 't Dorpshuus; 't Romienendal beperkt.

't Dorpshuus

't Romienendal

C) Gemeenschapshuis met integraal concept door samenwerking met school, sociaal domein of andere maatschappelijke partners (Kulturhus)

Gebouwen zijn passend qua grootte en modern. Hoge externe financiering (Lintelo is eigendom van wooncorporatie Wonion).

Lintelo

Dinxperlo

Bredevoort

D) Gemeenschapshuis met unieke plaats en functie in dorpskern.

Ook relatief veel commerciële activiteiten, waaronder streektheater en grootschalige evenementen. Gebouw is groot, multifunctioneel en heeft veel achterstallig onderhoud. Beperkte externe financiering.

De Hofnar (De Pol)

² Gebaseerd op de door de gemeente verstrekte maatwerksubsidies over de periode 2005 – medio 2017.

0.3 Conclusies

Inzet van de gemeente

- 1 De gemeente maakt expliciet aan welke doelen gemeenschapshuizen moeten bijdragen bij het verlenen van financiële steun, namelijk:
 - > het daar waar nodig versterken en verbreden van de mogelijkheden voor burgers om volwaardig deel te nemen aan de samenleving en zo maatschappelijke achterstand te voorkomen dan wel te bestrijden;
 - > het bevorderen van het sociaal contact, de gemeenschapszin en het leefklimaat van wijk, buurtschap of dorpskern.
- 2 De reikwijdte van het beleid en de rol van de gemeente zijn beperkt.
 - > De ondersteuning vanuit de gemeente is vooral financieel en alleen gericht op incidentele aanvragen van investeringssubsidies.
 - > De gemeente stelt geen harde voorwaarden aan het concreet invullen en realiseren van de bijdragen en vraagt ze ook geen terugkoppeling (rapportage) hierover.

Inzet van gemeenschapshuizen en de motieven van gebruikers van gemeenschapshuizen

- 3 Alle negen gemeenschapshuizen functioneren geheel zelfstandig waarbij deze zelf het beleid en uitvoering organiseren. Dit neemt niet weg dat de gemeenschapshuizen dezelfde doelstellingen hebben als de gemeente (zie conclusie 1).
- 4 Ook de motieven van de gebruikers sluiten hierop aan.

Maatschappelijke ontwikkelingen en wensen vanuit de samenleving

- 5 Diverse maatschappelijke ontwikkelingen geven aanleiding tot een herijking van de gemeenschapshuizen – wat betreft focus en het samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen.
- 6 In het bijzonder de decentralisaties in het sociale domein en een toename van het aantal oudere inwoners geven aanleiding voor een 'gemeenschapshuis 2.0'. In de kern betekent dit:
 - > Gemeenschapshuizen dragen bij aan de uitvoering van sociale voorzieningen en wetten. Hiermee komen ook andere doelgroepen in beeld ('Iedereen doet mee') en tegelijkertijd wordt daarmee ook een duurzame exploitatie bevorderd.
 - > Nieuwe samenwerkingsarrangementen tussen gemeente en gemeenschapshuis en tussen vrijwilligers en professionals.
- 7 Een aantal gemeenschapshuizen geeft deels invulling aan de rol en activiteiten vanuit de actuele en bredere maatschappelijke ontwikkelingen (gemeenschapshuis 2.0). Andere zijn hier niet of nog niet mee bezig. Of stellen dat ze weliswaar niet volgens de letter, maar wel in de geest hiermee bezig zijn.
- 8 Vanuit de enquêtes en werkateliers komt de behoefte van gebruikers aan activiteiten met bredere maatschappelijke accenten niet éénduidig naar voren. Wellicht heeft dit te maken met de onbekendheid van deze activiteiten. Ook kan het zijn dat de doelgroepen waarvoor deze activiteiten relevant zijn, niet zijn bereikt met de enquêtes en de werkateliers.

Huidig en gewenst samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen

- 9 Er is op dit moment sprake van een heldere rol- en taakverdeling tussen gemeente en gemeenschapshuizen – op papier en in de praktijk (zie ook conclusie 2).

- 10 Hoegenaamd alle gemeenschapshuizen hebben behoefte aan een uitgebreidere en meer geprononceerde rol van de gemeente.
 - > Om adequaat in te kunnen spelen op maatschappelijke trends en ontwikkelingen, verwachten de gemeenschapshuizen een meer pro actieve en structurele informatie-uitwisseling vanuit en ondersteuning door de gemeente.
 - > Blijvende financiële ondersteuning door de gemeente om te voorkomen dat de continuïteit van leefbaarheid en de gemeenschapshuizen in gevaar komt.
- 11 Het samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen is doorgaans constructief. Enkele gemeenschapshuizen hebben wel een kritische opmerking bij de communicatie. Het gaat hierbij om het laat of niet reageren van de gemeente in bepaalde situaties op verzoeken vanuit de gemeenschapshuizen.

Onderlinge samenwerking tussen gemeenschapshuizen

- 12 De besturen van de gemeenschapshuizen zijn zich bewust van de gemeenschappelijke opgave en de belangrijke overlap in de uitvoerende activiteiten. De periodieke overleggen met de besturen functioneren niet optimaal, waardoor deze nog onvoldoende zijn gericht op het afstemmen met en het leren van elkaar.
Dit betreft zowel beleidsmatige onderwerpen (denk aan 'dorpsplannen') als uitvoerend.

Gebruik en tevredenheid gemeenschapshuizen

- 13 Alle gemeenschapshuizen worden gebruikt door recreatieverenigingen in brede zin van het woord. Bij een aantal gemeenschapshuizen ook door gebruikers uit het sociale domein.
- 14 Qua leeftijdsopbouw zijn de categorieën 'ouderen' en 'middelbare leeftijd' overwegend goed vertegenwoordigd. Voor de meeste gemeenschapshuizen is het een punt van aandacht om de doelgroep jongeren te bereiken.
- 15 De gebruikers zijn over het algemeen tevreden tot zeer tevreden over het gemeenschapshuis.
- 16 Voor de meeste gemeenschapshuizen geldt dat de bezettingsgraad goed is met eventueel 'nog wat ruimte'.

Bijdrage gemeenschapshuizen aan maatschappelijke opgaven

- 17 Voor elk gemeenschapshuis geldt dat ze een belangrijke positie innemen in de lokale gemeenschap. Veel mensen ontmoeten elkaar en zien naar elkaar om. Alle gemeenschapshuizen bieden een breed scala aan activiteiten aan gericht op sociaal contact en gemeenschapszin. Veelal bieden de verenigingen de activiteiten structureel aan. Andere activiteiten zijn éénmalig of jaarlijks.
- 18 Een aantal gemeenschapshuizen organiseren ook activiteiten binnen het sociaal domein.
- 19 De gemeenschapshuizen gaan verschillend om met het benaderen en bedienen van nieuwe doelgroepen. Een aantal zijn hiermee pro actief mee bezig. Andere vinden dit lastig en wachten op ondersteuning om dit te operationaliseren.
Enkele gemeenschapshuizen besteden nog te weinig aandacht aan potentiële nieuwe doelgroepen en stellen zich niet expliciet de vraag: 'doet iedereen bij ons mee gegeven de maatschappelijke context ('gemeenschapshuis 2.0')?'

Exploitatie gemeenschapshuizen

- 20 De inzet en beschikbaarheid van vrijwilligers geeft een solide basis aan de gemeenschapshuizen. Deze vrijwilligers zorgen voor het richten (besturen) en uitvoeren van

activiteiten gericht op sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid. De beschikbaarheid van bestuurders is voor een aantal gemeenschapshuizen een punt van aandacht.

- 21 De financiële exploitatie van de meeste gemeenschapshuizen is 'van jaar tot jaar sluitend'. De reguliere exploitatie biedt geen ruimte voor groot onderhoud en verbouwingen. Deze worden gerealiseerd door investeringssubsidies en/of door inzet van vrijwilligers. De financiële exploitatie is dus niet toekomstbestendig.

o.4 Aanbevelingen

Het gemeenschapshuis is een belangrijke schakel in het bereiken van de maatschappelijke waarden: sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid.

Vanuit ons onderzoek onderkennen wij een aantal dragende pijlers die het bouwwerk van een goed functionerend gemeenschapshuis vorm geven. Al deze pijlers hebben de focus gericht op het bereiken van de maatschappelijke opgaven en resultaten. Het fundament van het bouwwerk bestaat uit 'Samenwerking'. De actoren leveren door adequaat samen te werken, bijdragen om de doelstellingen te kunnen realiseren: op tijd (onderkennen relevante ontwikkelingen), gericht op maatschappelijk waarden (effectief), met een optimale inzet van middelen (efficiënt).

Het bestuur van het gemeenschapshuis is primair verantwoordelijk voor het bouwen van het gemeenschapshuis: het richten (sturen) en het operationaliseren naar activiteiten (exploitatie en programmering). Het startpunt voor het bouwen is de visie op de pijlers uit het bouwwerk. Hierbij is de visie van de gemeente op sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid een sterk bepalende factor.

De hoofdaanbeveling van ons onderzoek betreft het gestructureerd realiseren van een goed functionerend gemeenschapshuis volgens het model van het bouwschema.

In het bouwschema zijn de overige aanbevelingen uitgewerkt in de kolom '*Hoe te bereiken?*'.

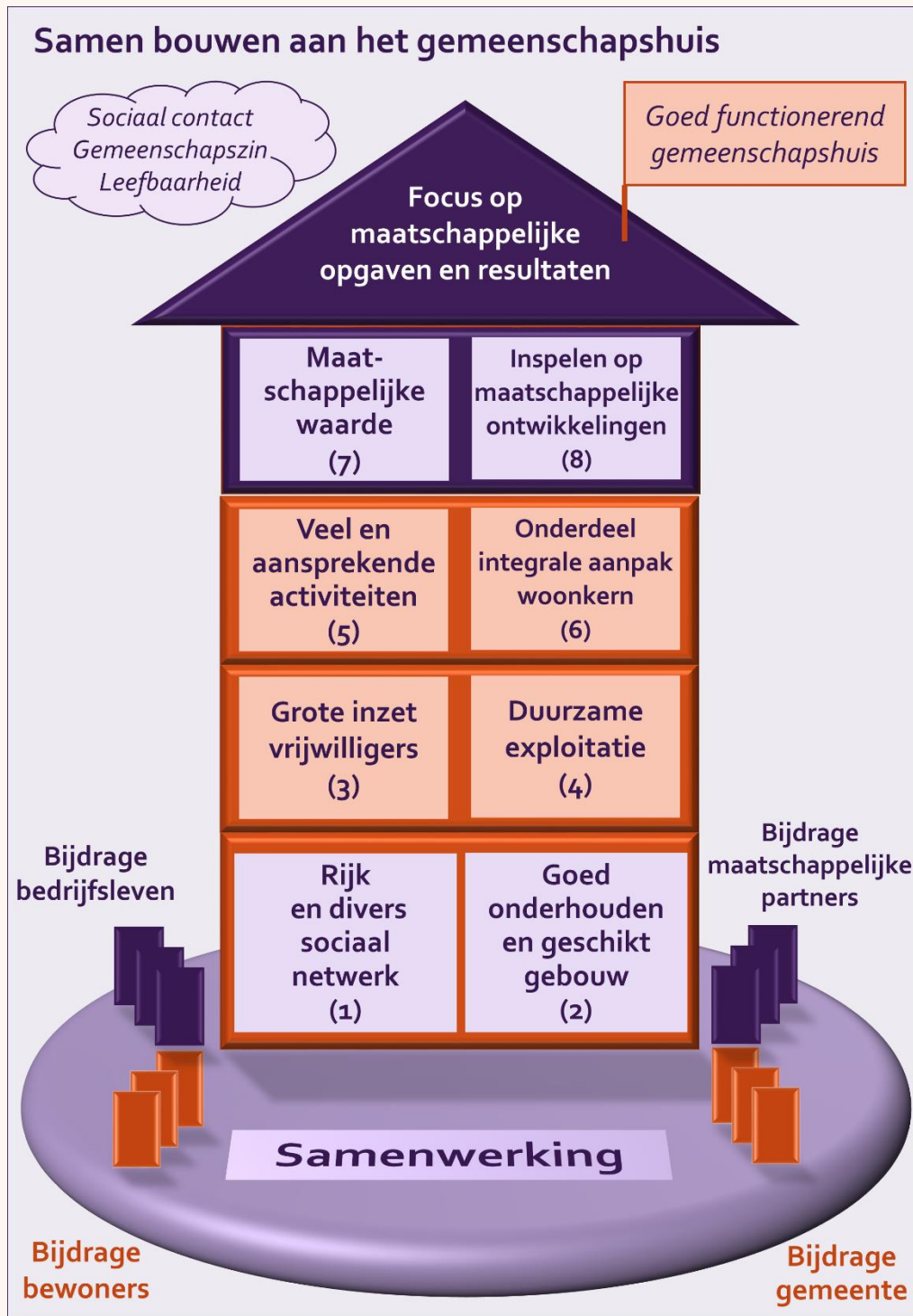
Fasering bouwproces

Cruciaal bij het bouwen aan het 'ideale gemeenschapshuis'- inclusief de samenwerkingsarrangementen tussen de gemeente en de gemeenschapshuizen- is: *eerst* visie ontwikkelen op de pijlers en *daarna* deze vertalen naar concrete maatregelen.

Parallel aan het op deze manier gestructureerd bouwen aan het gemeenschapshuis is van belang dat de 'quick wins' worden uitgenut:

- de gemeenschapshuizen structureren de overleggen met de andere gemeenschapshuizen;
- de gemeenschapshuizen bespreken expliciet in deze overleggen en stemmen af: de geleerde lessen en de aanpak van gezamenlijke onderwerpen;
- de gemeenschapshuizen en Figulus Welzijn zoeken nadrukkelijker de samenwerking;
- de gemeente waar mogelijk de signalerende, initiërende en coördinerende rol invult richting de gemeenschapshuizen voor relevante ontwikkelingen.

Het bouwschema voor een goed functionerend gemeenschapshuis is als volgt te visualiseren.

(1) Rijk en divers sociaal netwerk

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
<p>Het gemeenschapshuis steunt op een rijk en divers netwerk. Er is contact, communicatie en coproductie met diverse groepen en 'lagen' in de woonkern.</p> <p>Goed overleg met andere partijen binnen het sociaal netwerk is vanzelfsprekend en randvoorwaardelijk om van een gemeenschapshuis een succes te maken. Samen kom je tot de juiste activiteiten voor de doelgroepen en de optimale inzet van de beperkte middelen en menskracht.</p>	<p>a Overleg met recreatieve-, en sportverenigingen en andere belangengroepen in de woonkern.</p> <p>b Overleg en stem af met andere maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld welzijn, sport, scholen) in de woonkern.</p> <p>c Overleg en stem af met andere gemeenschapshuizen (o.a. geleerde lessen).</p> <p>d De gemeente heeft structureel een pro actieve, signalerende, stimulerende, faciliterende en coördinerende rol. Hiermee wordt voorkomen dat elk gemeenschapshuis het wiel uitvindt.</p> <p>e De gemeente fungeert als kenniscentrum met actuele en professionele kennis van zaken.</p>

(2) Goed onderhouden en geschikt gebouw

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
<p>Het gebouw voldoet aan de wensen van deze tijd. De gebruikerswensen en comfort zijn in balans met de kosten.</p> <p>Het ontwerp en inrichting voldoen aan de voorwaarden van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'.</p> <p>De gemeenschapshuizen maken onderdeel uit van het gemeentelijke maatschappelijk vastgoedbeleid.</p>	<p>a Bepaal per gebouw expliciet de specifieke behoeften van de gebruikers. Maak bij de financiële vertaling expliciet dat deze kostenbewust is gemaakt.</p> <p>b Maak waar nodig en mogelijk gebruik van beschikbare ruimte in ander maatschappelijk vastgoed (bijvoorbeeld invulling incidentele grote behoefte aan beschikbare ruimte).</p> <p>c Bepaal de criteria voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (o.a. herkomst materiaal; energiegebruik).</p> <p>d Gemeenschapshuizen maken onderdeel uit van het gemeentebrede maatschappelijk vastgoedbeleid (beschikbaarheid, leegstand m2 etc.).</p> <p>e Stimuleer en prikkel het gemeenschapshuis om met ideeën te komen en/of bepaalde werkzaamheden/ activiteiten zelf (door) vrijwilligers uit te voeren ('right to challenge').</p> <p>f Reserveer als gemeenschapshuis (extra) voor modernisering/ het aanpassen aan wensen van gebruikers, zeker op het moment dat er geld is en (nog) sprake van lage onderhoudskosten.</p>

(3) Grote inzet vrijwilligers

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
<p>Grote inzet van vrijwilligers is en blijft een belangrijke succesfactor voor de gemeenschapshuizen. Zonder deze inzet is een gemeenschapshuis sowieso niet realiseerbaar.</p>	<p>a Waardeer de inbreng en inzet van vrijwilligers.</p> <p>b Stimuleer en creëer ruimte voor 'right to challenge' en burgerinitiatieven. Hierdoor blijven vrijwilligers gemotiveerd.</p> <p>c Fungeer als gemeente als kenniscentrum waar de vrijwilligers voor professionele expertise terecht kunnen.</p>

Wat te realiseren?	Hoe te bereiken?
	<p>d Organiseer kennissessies, cursussen, workshops voor vrijwilligers.</p> <p>e Maak in de samenwerkingsarrangementen tussen gemeente en gemeenschapshuizen expliciet dat inbreng van vrijwilligers randvoorwaardelijk is. Benoem, preciseer wat dit concreet inhoudt.</p> <p>f Maak expliciet welke taken niet door vrijwilligers mogen worden uitgevoerd (bijvoorbeeld begeleiden van mensen met een beperking).</p>

(4) Duurzame exploitatie

Wat te realiseren?	Hoe te bereiken?
<p>De exploitatie is financieel gezond, ook op de langere termijn. Transparantie over de financiële cijfers: meerjarenbegrotingen en jaarrekeningen. Het gemeenschapshuis beschikt over meerdere transparante verdienmodellen die zorgen voor een sluitende financiële exploitatie, ook op de lange termijn.</p>	<p>a Stel een meerjarenbegroting op. Kosten en opbrengsten zijn in balans, inclusief (reservering voor) onderhoud.</p> <p>b Zorg dat meerdere verdienmodellen de activiteiten en exploitatie ondersteunen. Door voor een combinatie van verschillende dragers te kiezen is het gemeenschapshuis niet afhankelijk van slechts één of enkele dragers in de financiële exploitatie en is het risico gespreid. Voorbeelden: - bijdrage van deelnemers aan activiteiten (contributies; per activiteit; éénmalig – ‘met de pet rond’); - verhuur van ruimten; - horeca en op basis van welke afspraken; - sponsoring; - bijdrage gemeente aan activiteiten; - bijdrage gemeente aan investering gebouw; - bijdrage gemeente aan onderhoud gebouw; - subsidies van derden (provincie, Noaberfonds e.d.).</p> <p>c Tegenover een bijdrage aan maatschappelijke doelen staat een financiële bijdrage.</p> <p>d Tegenover een financiële bijdrage van de gemeente staat als tegenprestatie een bijdrage aan maatschappelijke doelen.</p> <p>e Transparantie in investeringen, activiteiten en financiële vertaling (‘geldstromen’) hiervan. Reële en ‘bruto’ ‘prijskaartjes’; geen saldering met subsidies.</p> <p>f In geval van (dreigende) financiële tekorten: ga tijdig in gesprek met partijen over oplossingen (bijsturing).</p> <p>g Publiceer de jaarrekeningen op de website.</p> <p>h Stimuleer en prikkel het gemeenschapshuis om met ideeën te komen en/of bepaalde werkzaamheden/ activiteiten zelf (door) vrijwilligers uit te voeren (‘right to challenge’).</p>

(5) Veel en aansprekende activiteiten

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
De activiteiten leveren een belangrijke bijdrage aan de maatschappelijk doelen van het gemeenschapshuis: sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid, in brede zin van het woord.	<p>a Maak expliciet welke activiteiten voor welke doelgroepen het gemeenschapshuis aanbiedt. Bijvoorbeeld: sociaal & ontmoeting; sociaal domein; evenementen; horeca; verhuur ruimten.</p> <p>b De activiteiten zijn herkenbaar voor het gemeenschapshuis en sluiten aan op de traditie.</p> <p>c De activiteiten bieden afwisseling: - inhoudelijk; - doorlopend aangeboden en incidenteel (evenementen); - voor de verschillende doelgroepen.</p> <p>d De communicatie over de activiteiten (programmering) is wervend en aansprekend.</p> <p>e Tegenover een bijdrage aan maatschappelijke doelen staat een financiële bijdrage.</p> <p>f Tegenover een financiële bijdrage van de gemeente staat als tegenprestatie een bijdrage aan maatschappelijke doelen.</p> <p>g De tegenprestatie is niet vrijblijvend.</p> <p>h Stem de programmering af met andere gemeenschapshuizen en organisaties die soortgelijke activiteiten organiseren. Zowel inhoudelijk als timing.</p> <p>i Publiceer de sociale/ maatschappelijke jaarverslagen op de website.</p>

(6) Onderdeel integrale aanpak woonkern

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
Het gemeenschapshuis en haar beleid zijn onderdeel van een breder en integraal plan voor de woonkern. Hierdoor zijn de behoeften en beschikbare middelen optimaal op de specifieke context afgestemd.	<p>a Maak samen met de andere partners een integraal plan voor de woonkern. Dit plan is gericht op leefbaarheid, gemeenschapszin en sociaal contact in de brede zin. Gericht op alle doelgroepen: alle leeftijden; mensen met een beperking.</p> <p>b Stem de beschikbare ruimten, inzet van vrijwilligers en de bediening van de doelgroepen op elkaar af.</p> <p>c Partners zijn onder andere: welzijnsorganisaties; zorginstellingen; belangengroepen; ondernemers.</p>

(7) Maatschappelijke waarde

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
De reikwijdte van de maatschappelijke waarde van een gemeenschapshuis is breder dan het financiële, bedrijfseconomische plaatje. <i>'Iedereen zo lang mogelijk zelfstandig'</i> heeft een prijskaartje.	<p>a Stel vast wat de gemeente over heeft in financiële zin, voor een gemeenschapshuis in een woonkern. Inclusief de te hanteren criteria.</p> <p>b Stel vast wat de maatschappelijke waarde van het gemeenschapshuis is: focus op welke maatschappelijke opgaven? Welke activiteiten, welke doelgroepen et cetera? Met welke ambitieniveaus: wanneer welke prestaties en kwaliteit te bereiken?</p> <p>c Reageer pro actief op majeure ontwikkelingen voor het bestaansrecht van de gemeenschapshuizen. Denk bijvoorbeeld aan demografische ontwikkelingen.</p>

(8) Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen

<i>Wat te realiseren?</i>	<i>Hoe te bereiken?</i>
Tijdig en passend reageren op ontwikkelingen in de externe omgeving. Hierdoor neemt het gemeenschapshuis tijdig de juiste acties en vult het de actuele behoeften in.	<p>a De gemeente heeft structureel een pro actieve, signalerende, stimulerende, faciliterende en coördinerende rol. Hiermee wordt voorkomen dat elk gemeenschapshuis het wiel uitvindt.</p> <p>b De gemeente fungeert als kenniscentrum met actuele en professionele kennis van zaken.</p> <p>c Het gemeenschapshuis stelt zich pro actief op richting de gemeente.</p>

Bijdragen actoren

De actoren leveren door adequaat samen te werken, de bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van een goed functionerend gemeenschapshuis. Van belang is dat het gemeenschapshuis zich expliciet bewust is van de relevantie van deze partijen en bijdragen, en zorgt voor passende communicatie en afstemming. De kern van de bijdragen van de genoemde actoren is als volgt samen te vatten.

Bewoners

- > Zijn betrokken.
- > Participeren actief.

Betreft zowel de rol vrijwilliger als deelnemer. Zonder vrijwilligers en deelnemers aan activiteiten heeft het gemeenschapshuis geen bestaansrecht.

Gemeente

- > Pro actief signaleren van relevante ontwikkelingen.
- > Stimuleren van sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid in het algemeen en gemeenschapshuizen in het bijzonder.
- > Coördineren en faciliteren van de vertaling van de maatschappelijke ontwikkelingen naar de uitvoering.
- > Fungeren als kenniscentrum en vraagbaak (maatschappelijke ontwikkelingen, subsidies e.d.).
- > Formuleren van duidelijk en transparant beleid voor gemeenschapshuizen, inclusief financiering (subsidies).

Maatschappelijke partners

- > Overleggen pro actief en stemmen af over ontwikkelingen op het vlak van sociaal contact, gemeenschapszin en leefbaarheid, in brede zin van het woord.
- > Leveren van concrete bijdragen in geld en/of ondersteuning.

Bedrijfsleven

- > Sponsoren.
- > Doen mee aan co-financiering: welke activiteiten of investeringen kunnen gezamenlijk worden gerealiseerd met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid en identiteit van het gemeenschapshuis?
- > Leveren van 'ondernemerschap': commerciële vaardigheden ('verkopen'; fondswerving etc.) kunnen heel relevant zijn voor gemeenschapshuizen. Van belang is dat deze in lijn zijn met de maatschappelijke doelen.

1 Maatschappelijke opgave voor gemeenschapshuizen

Vanuit het perspectief van de gemeente

Onderzoeksvraag

- 1 Welk beleid heeft de gemeente geformuleerd ten aanzien van gemeenschapshuizen?
 - > Welke doelen wil de gemeente bereiken met de gemeenschapshuizen? Is het helder wat de maatschappelijke opgaven zijn waar de gemeenschapshuizen als middel aan moeten bijdragen?

Het actuele beleid van de gemeente is verwoord in het 'Beleidskader buurt- en dorps huizen' zoals opgenomen in de Raadsmededeling van 5 oktober 2010 van de portefeuillehouder. Als doelstelling en beleidskader staat hierin verwoord:

'Doelstelling van de financiële steun voor buurt- en dorps huizen is het, daar waar noodzakelijk, versterken en verbreden van de mogelijkheden voor burgers om volwaardig deel te nemen aan de samenleving en zo maatschappelijke achterstand te voorkomen dan wel te bestrijden. Van de beheerders/exploitanten van de dorps- en buurthuizen wordt verwacht dat zij met het beschikbaar stellen van hun ruimte(n) voor maatschappelijke activiteiten met een ontmoetend en/of recreatief karakter bijdragen aan de bevordering van het sociaal contact, de gemeenschapszin en het leefklimaat van wijk, buurtschap of dorpskern.'

De doelstelling verwoordt de te bereiken maatschappelijke effecten: volwaardig deelnemen aan de samenleving zonder maatschappelijke achterstand.

De bijdrage van de gemeente aan het bereiken van de maatschappelijke effecten bestaat uit *financiële steun* voor de gemeenschapshuizen. In de Raadsmededeling is aangegeven dat *'twee kenmerken centraal staan: 'maatwerk' en 'sluitende exploitatie'*. De subsidies hebben geen structureel karakter, maar worden van geval tot geval op hun specifieke merites beoordeeld, met inachtneming van de inhoudelijke argumentatie van de bouwplannen en de gemeentelijke financiële positie.

De reikwijdte van het gemeentelijke beleidskader is hierdoor beperkt tot incidentele contactmomenten. De gemeente bereikt dus met haar beleid niet structureel en 'dwingend' alle gemeenschapshuizen.

De gemeente vraagt aan de gemeenschapshuizen die een financiële bijdrage hebben ontvangen, geen (periodieke) terugkoppeling in hoeverre ze de maatschappelijke effecten hebben bereikt.

De gemeente is zich bewust dat actualisatie van het beleidskader nodig is. Dit gezien de datum van het huidige beleidskader (oktober 2010) maar zeker ook met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen, demografische ontwikkelingen en de financiële situatie. Hierbij vindt de gemeente het relevant om hierin ook de argumenten en ideeën van de besturen van de gemeenschapshuizen mee te nemen.

Deze benadering van de gemeente is geheel in lijn met het betoog en de wens van Peter van Heek, spreekbuis van de Vereniging Dorps huizen en Kleine Kernen in het dagblad 'De Gelderlander' van 26 november 2016 (thema 'Week van de leefbaarheid'):

'Onze boodschap is dat inwoners serieus genomen moeten worden. Het frustrereert enorm dat politici wel zeggen dat ze luisteren, maar dat niet doen. Ik weet niet of het bewust is, maar als iets niet goed uitkomt, worden de verenigingen net zo makkelijk niet betrokken in het voortraject.'

en ook:

'Al mag ik alle gemeenten beslist niet over één kam scheren. Het gaat gelukkig niet overal zo.'

Vanuit het perspectief van de maatschappij

Onderzoeksvraag

- 2 Welke bredere maatschappelijke ontwikkelingen zijn relevant voor de opgave aan de gemeenschapshuizen?

Van oudsher neemt een gemeenschapshuis een centrale plaats in binnen een bewonerskern. Hier ontmoeten de mensen elkaar en hebben de verenigingen hun thuisbasis. Traditioneel zijn de activiteiten gericht op sociaal contact, gemeenschapszin en het leefklimaat.

Vanuit de actuele, bredere maatschappelijke ontwikkelingen wordt steeds meer van de gemeenten en gemeenschapshuizen gevraagd. Dit uit zich onder meer in de drie decentralisaties in het sociaal domein: Wet Maatschappelijk Ondersteuning (Wmo), Participatiewet en Jeugdwet. Met ingang van 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk gesteld voor de uitvoering van deze wetten. Vanuit leefbaarheid is het credo dat elke burger meetelt en wordt gestimuleerd mee te doen. Ouderen worden gestimuleerd langer zelfstandig te kunnen wonen. Gemeenten en gemeenschapshuizen worden geacht hierbij te helpen: denk bijvoorbeeld aan het ondersteunen van mantelzorgers. Ook voor mensen met een beperking moet het gemeenschapshuis er zijn. Bijvoorbeeld door het verzorgen van maaltijden door burgers met een verstandelijke beperking, onder begeleiding van professionals.

De maatschappij heeft anno 2017 behoefte aan een 'gemeenschapshuis 2.0.'

In de brochure 'Dorpshuizen beleid op maat', Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen, 2013, wordt gesproken over de dorpshuizen als 'spiegel van de plattelandssamenleving'. En: 'functies komen en functies gaan, al naar gelang de behoeften van de gebruikers en de actuele thema's in de samenleving.'

Ook de demografische ontwikkelingen zijn relevant voor de beleidsmatige positionering van de gemeenschapshuizen. Vergrijzing en andere veranderingen in de bevolkingssamenstelling kunnen grote gevolgen hebben. Het aantal ouderen (65 jaar en ouder) verdubbelt tot 2040. Dit betekent een toenemende behoefte aan voor ouderen geschikte woningen, zorgvoorzieningen, culturele en recreatieve voorzieningen en andere voorzieningen in de buurt. In het verlengde hiervan is het lokale woningbeleid relevant voor de leefbaarheid in de woonkernen.

Onduidelijk is hoe het aantal inwoners in Aalten zich ontwikkelt. Voor een krimpsituatie zal gelden dat het draagvlak voor bepaalde voorzieningen zal afnemen. Maar voor zorgvoorzieningen en culturele en recreatieve voorzieningen zal het draagvlak juist toenemen door de vergrijzing.

In de Workshop 'Van dorps huis naar Huis van het dorp', website Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen, juni 2017, is het als volgt verwoord:

'Het gaat dus om verandering'

Er komen andere tijden:

- verandering in behoeften
- verandering in bevolkingssamenstelling
- verandering in leefstijl
- verandering in tijdsbesteding
- terugtrekkende overheid
- toenemend belang van bewonersinitiatieven

En specifiek:

- Combinaties met sportvoorziening, onderwijs, kinderopvang, horeca, zorgvoorzieningen, dorpswinkel, serviceplek voor startende ondernemers, accommodatieverhuur.
- Steeds meer behoefte aan: Dag voorzieningen, vervoersdiensten, servicediensten, eetpunten.
- Het leveren van maatwerk en het maken van keuzes.

Vanuit het perspectief van de gemeenschapshuizen zelf

Onderzoeksvraag

3 Wat is de visie van de gemeenschapshuizen zelf op de te bereiken maatschappelijke opgave?

Uit de documentatie, gesprekken en werkateliers blijkt dat de gemeenschapshuizen de thuisbasis willen zijn voor de bewoners en activiteiten willen aanbieden waaraan behoefte is. Ontmoeting en ontspanning staat voorop. Het betreft de rol en functie die de gemeenschapshuizen van oudsher invullen.

Alle gemeenschapshuizen vullen deze behoefte in.

Deze functie bestaat van oudsher, is vertrouwd en raakt de kern van een gemeenschapshuis.

Ter illustratie de tekst van de voorzitter van Kulturhus Lintelo in het Voorwoord van het Informatieboekje 2016/2017:

'We willen onderdak bieden aan elke vorm van vrijetijdsinvulling waaraan behoefte is – of dat nu in verenigingsvorm is, door een bezoekje aan het Grand Café of op een familiefeest. We streven ernaar dat iedereen zich in het Kulturhus thuis voelt.'

Kulturhus Lintelo

Sommige gemeenschapshuizen geven expliciet invulling aan de actuele en bredere maatschappelijke ontwikkelingen ('gemeenschapshuis 2.0'). Sommige hebben de ontwikkelingen vanuit het sociaal domein verwoord in het beleid (IJzerlo/ Bredevoort/ Dale) en/ of vertaald naar activiteiten (Dinxperlo). Andere zijn hier niet of nog niet mee bezig. Of zijn, niet zozeer volgens de letter, maar in de geest hiermee bezig.

Een deelnemer aan het werkatelier D'n Heurnsen Tref verwoordde het zo:

'We kennen alle bewoners en weten waar de behoefte zit. Ook van de zieken en ouderen die het huis moeilijk meer uit kunnen.'

en

'D'n Heurnsen Tref fungeert als mantelzorg voor de buurt.'

D'n Heurnsen Tref

Vanuit de bijeenkomst met de besturen van de gemeenschapshuizen van 12 juni 2017 kwam dit beeld ook naar voren: *'we doen meer dan 'op papier of op het eerste oog blijkt en doen onszelf daar mee ook tekort'.*

De mate waarin de gemeenschapshuizen hun visie op maatschappelijke taken expliciet beleidsmatig hebben uitgewerkt verschilt.

Twee gemeenschapshuizen ('t Dorpshuus IJzerlo en 't Romienendal Dale) hebben, met behulp van externe ondersteuning en een beperkte financiële vergoeding van de gemeente, een gedegen en integraal 'dorpsplan' opgesteld. Deze geeft 'een visie voor de toekomst van het buurtschap voor een jaar of tien'.

Het dorpsplan van 't Dorpshuus IJzerlo onderscheidt zeven thema's waarmee een nog bredere, integralere invulling is gegeven aan leefbaarheid en de 'kwaliteit van leven'. De thema's zijn: (1) Noaberschap en Sociale Samenhang. Daaronder ook Voorzieningen, Onderwijs, Sport en Ontspanning; (2) Verkeersveiligheid; (3) Wonen en bouwen; (4) Economische bedrijvigheid; (5) Landschap en Recreatie; (6) Zorg en Welzijn; (7) Overig.

Deze dorpsplannen zijn een krachtig instrument en geven een stevige basis voor wat leefbaarheid inhoudt en de invulling hiervan.

Opvallend is dat de andere gemeenschapshuizen niet op de mogelijkheid van een dergelijk dorpsplan zijn geattendeerd.

Vanuit de terugkoppeling aan de besturen van de gemeenschapshuizen 12 juni 2017. Iemand plakte een post it met de opmerking:

'Beknopt beleidsplan (A4'tje); niet teveel energie in steken.'

-> natuurlijk is een beleidsplan geen doel op zich en kan dit zo beknopt mogelijk, maar doe ook recht aan de inhoud: waar sta je voor, welke keuzes maak je en hoe ga je dit bereiken?

Het Kulturhus Bredevoort is ook bezig met de bredere, integralere invulling van leefbaarheid en vitaliteit. Samen met andere maatschappelijke en commerciële organisaties werkt ze aan een integrale visie voor Bredevoort:

'SAMEN realiseren we: Een LEEFBAAR en VITAAL Bredevoort met de juiste voorzieningen voor haar bevolking en een ruim aanbod voor toeristen.'

Kulturhus Bredevoort

De coördinerende rol ligt bij de organisatie Bredevoorts Belang 2.o. Vanuit deze integrale visie (status: nog onderhanden) worden de activiteiten uitgevoerd door en bij de verschillende organisaties. De positionering van het sociaal domein is expliciet benoemd als onderdeel dat in de 3 pijlers (Leefbaarheid, Historisch karakter en Toerisme) moet worden uitgewerkt. Op deze wijze wil Bredevoort integraal invulling geven aan de leefbaarheid voor de woonkern en worden de beschikbare capaciteiten en faciliteiten optimaal op elkaar afgestemd.

Vanuit het perspectief van gebruikers

Onderzoeksvraag

4 Wat zijn motieven van de gebruikers van de gemeenschapshuizen?

De gemeenschapshuizen willen de thuisbasis zijn voor de bewoners en activiteiten aanbieden waaraan behoefte is. Ontmoeting en ontspanning staat voorop. Dit is zoals de rolopvatting van oudsher is ingevuld. De burgers bevestigen deze behoeften in de enquêtes en werkateliers.

Het belang van de aanwezigheid in de woonkernen wordt onderstreept vanuit de werkateliers:

Lintelo: 'bij wegvallen van het kulturhus valt de buurtschap uiteen'

D'n Heurnsen Tref: 'De buurtschap Heume heeft geen dorpskern dus DHT is erg belangrijk als centrale functie.'

Bij alle gemeenschapshuizen, op een enkele uitzondering na, zijn de in de enquête genoemde motieven als belangrijk aangemerkt. Dit betreft: Gebruikskosten of huur; Locatie (ligging); Functionaliteit ruimte; Sfeer; Ontmoeting buurtbewoners; Samenwerking met andere gebruikers/ huurders.

Vanuit de enquêtes en werkateliers komt minder éénduidig de behoefte naar voren bij de gebruikers aan activiteiten met 'bredere maatschappelijke accenten' (o.a. sociaal domein). Wellicht heeft dit te maken met de onbekendheid bij de burgers met de mogelijke rol die de gemeenschapshuizen hierin kunnen spelen. Ook zal waarschijnlijk een deel van de doelgroep voor wie de deze bredere maatschappelijke activiteiten relevant zijn, niet zijn bereikt met de enquête. Deze groep en hun specifieke verwachtingen en wensen zijn hierdoor niet 'in beeld' gebracht.

2 Samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen

Rolverdeling tussen gemeente en gemeenschapshuizen

Op papier

Onderzoeksvraag

- 5 Wat is afgesproken over de rolverdeling tussen de gemeente en gemeenschapshuizen bij het beheer en de exploitatie van de gemeenschapshuizen? In hoeverre zijn de betrokken partijen op de hoogte van deze rolverdeling en ondersteunen zij deze?
- 6 Hoe is de kwaliteit van het samenspel tussen de gemeente en gemeenschapshuizen?
 - > Welke financiële bijdrage levert de gemeente aan de gemeenschapshuizen en via welke instrumenten (subsidie, aangepaste huurprijzen, investeringsbijdrage et cetera)?

De gemeenschapshuizen zijn eigendom van zelfstandige stichtingen. Met uitzondering van de sporthal van kulturhus Bredevoort (eigendom van de gemeente) en Verenigingsgebouw De Markerink (eigendom van de Scholengroep ACCENT). De gemeente heeft ook geen indirecte rol of bemoeienis met het beheer of de exploitatie via bijvoorbeeld een stichting. Het kulturhus Lintelo is eigendom van wooncorporatie Wonion.

De rol van de gemeente richting de gemeenschapshuizen beperkt zich tot het op ad hoc basis verstrekken van een 'maatwerk' investeringssubsidie ('Beleidskader buurt- en dorps huizen', Raadsmededeling van 5 oktober 2010).

De huidige financieringsvorm van gemeenschapshuizen door de gemeente kan als consequentie hebben dat de beschikbare financiële middelen enigszins arbitrair worden verdeeld over de gemeenschapshuizen. De toekenning van een investeringssubsidie is namelijk onder meer afhankelijk van de beschikbare financiële ruimte van de gemeente op dat moment.

Deze constatering sluit aan bij de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (brochure 'Dorps huizen beleid op maat', Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen, 2013) over de financiële bijdragen door de gemeente: 'Vervelend aan dergelijke verzoeken –van de dorps huizen- is dat ze, bij gebrek aan geregelde communicatie, onverwacht en laat komen.'

En ook: 'Als een dorps huisbestuur bij de gemeente aanklopt met een exploitatietekort of achterstallig onderhoud leert de praktijk dat gemeenten in dit profiel toch vaak te hulp schieten.'

De gemeente geeft hierbij aan dat van de beheerders/ exploitanten van de dorps- en buurthuizen wordt verwacht dat zij met het beschikbaar stellen van hun ruimte(n) voor maatschappelijke activiteiten met een ontmoetend en/of recreatief karakter bijdragen aan de bevordering van het sociaal contact, de gemeenschapszin en het leefklimaat van wijk, buurtschap of dorpskern. Hierbij stelt de gemeente verder geen structurele aanvullende voorwaarden aan het beheer of exploitatie (bijvoorbeeld periodieke terugkoppeling door een sociaal en financieel jaarverslag).

Specifiek voor verenigingsgebouw De Markerink geldt, dat het gebouw in eigendom is van de Scholengroep ACCENT en De Markerink hiervoor geen huur betaald.

De organisatie Figulus Welzijn is aangewezen om namens de gemeente de ontwikkelingen in het sociaal domein in te vullen.

In de praktijk

Onderzoeksvraag

- 5 In hoeverre zijn de betrokken partijen op de hoogte van de rolverdeling tussen de gemeente en maatschappelijke partijen bij het beheer en de exploitatie van de gemeenschapshuizen en ondersteunen zij deze?
- 6 Hoe is de kwaliteit van het samenspel tussen de gemeente en gemeenschapshuizen?
 - > In welke mate wordt de afgesproken rolverdeling in de praktijk gebracht?
 - > In welke mate stimuleert of hindert de gemeente maatschappelijk initiatief en zelforganisatie bij het realiseren van maatschappelijke doelen en de exploitatie van gemeenschapshuizen?
- 7 Wordt uitvoering gegeven aan het beleid ten aanzien van gemeenschapshuizen?
 - > Worden de afgesproken acties uitgevoerd?
- 8 Lukt het de gemeente en haar partners om in te spelen op maatschappelijke trends en ontwikkelingen? Denk aan decentralisaties in het sociaal domein, veranderende behoeften, vergrijzing et cetera.

GEMEENSCHAPSHUIZEN

Uit het onderzoek blijkt dat de gemeenschapshuizen bekend zijn met de huidige, beperkte, rol van de gemeente.

De gemeenschapshuizen koesteren hun onafhankelijke en zelfstandige rol. Zij vinden dat zij zelf de koers kunnen bepalen en dit kunnen operationaliseren. Daar hebben ze de gemeente niet voor nodig.

Vanuit werkatelier D'n Heurnsen Tref:

'Zelf de broek op houden gaat erg goed. Wij zoeken geen contact met de gemeente en andersom ook niet.'

De gemeenschapshuizen hebben echter bijna allemaal behoefte aan uitgebreidere en blijvende financiële ondersteuning van de gemeente. Deze behoefte gaat verder dan de huidige, ad hoc, financiële bijdrage vanuit de gemeente. De inschatting van meerdere gemeenschapshuizen is dat bij handhaving van het huidige financiële beleid de continuïteit van leefbaarheid en gemeenschapshuizen in gevaar komt.

Vanuit de werkateliers:

begrip voor het 'eigen broek hooghouden' resp. geen activiteiten (meer) subsidiëren.

Quote: *'van de gemeente mag en kan je niet verwachten dat de sjoelvereniging wordt gesubsidieerd tot de laatste deelnemer'* (De Hofnar)

maar ook.....

leefbaarheid, gemeenschapszin, burgerparticipatie 'mag wat kosten':

Quote voorzitter 'Ons Aller Belang', 't Dorpshuus IJzerlo:

'Mijn slotopmerking, koester wat er is in kleine gemeenschappen. Geef ze de steun waar ze af en toe om vragen en verstik de initiatieven niet in beleidsregels en kaders en verantwoording maar geef vertrouwen dat ze het goede met hun gemeenschap voor hebben. Dat kost wat geld maar levert een veelvoud aan maatschappelijk kapitaal op.'

't Dorpshuus IJzerlo

Ook bestaat in meer of mindere mate de behoefte bij de gemeenschapshuizen aan een pro actieve en structurele informatie-uitwisseling en ondersteuning door de gemeente. Zoals één van de deelnemers aan het werkatelier dit verwoordde: de gemeente als 'kenniscentrum'. Dit betreft bijvoorbeeld het concretiseren van de rol van de gemeenschapshuizen binnen het sociaal domein. Hierover hebben de gezamenlijke besturen van de buurthuizen en kulturhuse in februari 2015 een brief opgesteld. Deze brief was gericht aan College van Burgemeester en Wethouders en de Fracties van de gemeenteraad. Deze brief is niet beantwoord vanuit de gemeente. Met dit onderzoek naar gemeenschapshuizen geeft de gemeente overigens aan dat zij het onderwerp leefbaarheid, inclusief de ontwikkelingen in het sociaal domein, een belangrijk thema vindt. En het van belang vindt dat de inbreng van de gemeenschapshuizen hier nadrukkelijk in wordt meegenomen. Een ander genoemd voorbeeld van de rol van de gemeente als kenniscentrum betreft het wegwijz maken in subsidieland ('potjes'). De gemeenschapshuizen vinden dat zij hier nu teveel het wiel moeten uitvinden en de specifieke expertise niet in huis hebben.

Vanuit de gemeenschapshuizen vernemen wij wisselende beelden over de dienstverlening van Figulus Welzijn. Dit varieert van: *'wij zien hen niet en zijn niet tevreden'* tot *'een prima bijdrage'*. Wij begrijpen van de directeur van Figulus dat sprake is van een inhaalslag om met elk gemeenschapshuis tot goede afspraken over de dienstverlening te komen.

De communicatie met de gemeente wordt soms door de gemeenschapshuizen als hinderlijk en belemmerend ervaren. De gemeente reageert dan laat of zelfs helemaal niet. Een voorbeeld hiervan is: de reeds genoemde brief van de gezamenlijke besturen van de gemeenschapshuizen van februari 2015 over de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Deze brief was gericht aan College van Burgemeester en Wethouders en de Fracties van de gemeenteraad. De brief is niet beantwoord vanuit de gemeente. Een ander voorbeeld betreft de late reactie van de gemeente op de brief van 't Dorpshuus IJzerlo waarin onder andere een klein bedrag aan steun werd gevraagd om het 'dorpspan' met externe ondersteuning te kunnen realiseren.

Overigens zijn de gemeenschapshuizen positief over de 'reguliere rol' van de gemeente als verstrekker van vergunningen en dergelijke.

GEMEENTE

De gemeente geeft invulling aan het beleidskader door aan verschillende gemeenschapshuizen maatwerk investeringssubsidies te verstrekken.

Over de periode 2005 –medio 2017 betreft dit*):

Gemeenschapshuis	Raadsbesluit	Investeringssubsidie	Renteloze lening saldo
Kulturhus Lintelo	Febr 2008	€ 170.000	€ 0
Kulturhus Bredevoort	Nov 2008	300.000	0
De Ringkamp, Haart	April 2009	32.000	22.694
De Markerink, Barlo	Mei 2009	226.000	
De Pol (De Hofnar), Aalten **)	Febr 2011	74.000	
Kulturhus Dinxperlo	Juni 2012	300.000	
't Dorpsuus, IJzerlo	April 2014	50.060	25.030
Kulturhus Dinxperlo	April 2016	300.000	
't Dorpsuus, IJzerlo	Jan 2017	144.470	
't Romienendal, Dale		0	21.172
D'n Heurnsen Tref, Heurne		0	0

*) volgens opgaaf gemeente juni 2017; cijfers zijn niet getoetst

***) voor februari 2011 subsidie in rente en aflossing en af en toe bijdrage in de exploitatietekorten

De Begeleidingsgroep uit de Raad geeft aan dat zij de huidige, beperkte rol van de gemeente passend vindt. Daarnaast stelt zij dat de leefbaarheid op de langere termijn onder druk staat. En verwacht zij dat de gemeente hieraan een bredere impuls geeft. Bijvoorbeeld door pro actief informatie aan te bieden (bijvoorbeeld demografische informatie); het actiever meedenken bij het stimuleren van welzijnsactiviteiten of het tijdig beschikbaar stellen van (gecentraliseerde); het leveren van professionele expertise om een ontwikkeling door te vertalen naar concrete activiteiten voor de burgers (bijvoorbeeld participatie van burgers met een lichamelijke of geestelijk beperking).

De uitgebreidere verwachtingen van de Raad ten aanzien van de rol van de gemeente sluiten niet aan met het geldende, formele beleid.

Ook geeft de Raad aan dat zij 'te laat horen wanneer het minder gaat' met de gemeenschapshuizen. Zij hebben ook geen inzicht in de cijfers: financieel, exploitatie, gebruikers en mate van gebruik. Inherent aan de huidige rolverdeling (gemeente op afstand) is dat zij niet periodiek en systematisch worden geïnformeerd over de gang van zaken bij de gemeenschapshuizen. Ook hier sluiten de verwachtingen van de Raad niet aan bij het huidige beleid.

Verder heeft de gemeente ter ondersteuning van de leefbaarheid in aan de bestuurders van de gemeenschapshuizen een professionaliserings- workshop aangeboden via Figulus Welzijn.

Een andere mogelijkheid voor de gemeente om de exploitatie van de gemeenschapshuizen te stimuleren is het huren van (vergader)ruimtes. Sommige gemeenschapshuizen geven aan dat dit nog te beperkt gebeurt.

Samenwerking tussen de gemeenschapshuizen

Onderzoeksvraag

- 9 Hoe is de kwaliteit van het samenspel tussen de gemeenschapshuizen?
- > In welke mate stimuleren of hinderen de gemeenschapshuizen elkaar bij de onderlinge samenwerking?

De gemeenschapshuizen hebben een belangrijke taak bij het realiseren van leefbaarheid, gemeenschapszin en burgerparticipatie binnen hun woonkernen. De te bereiken maatschappelijke opgaven komen voor elke woonkern grotendeels overeen.

De wijze waarop dit wordt ingevuld en welke activiteiten concreet worden ontplooid kunnen, op onderdelen, verschillen. Bijvoorbeeld door het wel of niet aanwezig zijn van: een school; commerciële horeca; jeugdclubs. Ook zijn de technische en logistieke faciliteiten van het gebouw een factor. Denk bijvoorbeeld aan het aantal beschikbare ruimtes en de aanwezigheid van een grote keuken (mogelijkheid om met groepen te koken).

De gemeenschapshuizen hebben dus een gemeenschappelijke opgave. Ook de wijze waarop dit te organiseren en de concrete activiteiten vertonen een belangrijke overlap.

De besturen van de gemeenschapshuizen zijn zich bewust van deze gemeenschappelijke taak en het nut van gezamenlijk overleg en afstemming. Vandaar dat zij periodiek overleg hebben. Deze overleggen worden bij toerbeurt georganiseerd.

Tijdens ons onderzoek hebben wij geconstateerd dat bij deze overleggen sprake is van het hinken op meerdere gedachten.

De gemeenschapshuizen onderschrijven het nut en belang van de overleggen. De overleggen worden met enige regelmaat gehouden. Op de agenda staan onderwerpen die de kern van de gemeenschapshuizen raken (denk aan het verkennen van subsidiemogelijkheden en hoe invulling geven aan ontwikkelingen in sociaal domein).

Aan de ander kant blijkt dat deze overleggen op onderdelen niet optimaal verlopen. Bijvoorbeeld: niet alle gemeenschapshuizen zijn bij alle vergaderingen vertegenwoordigd (zien de toegevoegde waarde niet) en de overlegfrequentie is onduidelijk (sommigen spreken over éénmaal per twee jaar; anderen over éénmaal per half jaar).

Observaties vanuit het onderzoek:

'we kunnen van elkaar leren'; 'we staan samen sterk richting de gemeente'

maar ook

'we zijn ook concurrenten van elkaar (denk bijvoorbeeld aan de Herfstmarkt)' en 'we kunnen veel zelf'.

De besturen onderkennen het gemeenschappelijk belang van de onderwerpen, maar geven ook aan dat hierbij 'concurrentie-overwegingen' kunnen spelen. Een concreet voorbeeld is de organisatie van een herfstmarkt. Het ene gemeenschapshuis stelt dat zij dit nieuwe en succesvolle evenement hebben bedacht en dat dit idee later is overgenomen door andere.

Vanuit het gesprek met de wethouders kwam de suggestie naar voren dat, al dan niet bij toerbeurt, een bepaald gemeenschapshuis zicht toelgt op een specifieke activiteit voor het hele dorp.

Van belang is om vanuit heldere uitgangspunten (inclusief mogelijk gewijzigde rol en functie gemeente) duidelijk te bepalen voor welke onderwerpen het relevant is om te overleggen met andere gemeenschapshuizen. Uiteraard met inachtneming van zelfstandigheid en specifiek lokale omstandigheden en kleur.

Een belangrijk onderdeel van ons onderzoek betreft het in beeld brengen van de leer/verbeterpunten van en tussen de gemeenschapshuizen. Vanuit de ontvangen documentatie, de enquêtes en de werkateliers hebben wij per gemeenschapshuis de meest opvallende punten genoteerd. Deze punten zijn gericht op het leren: wat gaat opvallend goed en kunnen anderen van ons leren? En: wat kan beter en kunnen wij van anderen leren? Voor de goede orde: dit betreft de punten die zijn 'opgevallen'. Wij hebben geen uitgebreid onderzoek per gemeenschapshuis uitgevoerd. Verder geldt dat deze punten ook afhankelijk kunnen zijn van de specifieke omstandigheden en gemaakte (organisatorische) keuzes. Deze punten staan als 'best practices' in de tekst genoemd. Dit betreft een breed scala aan onderwerpen. Variërend van beleidsmatig ('opstellen dorpsplan') tot en met het uitwisselen van bardiensten bij jaarlijkse volksfeesten.

Bij het jaarlijkse oranje(volks)feest verzorgt De Ringkamp (Haart) de bardienst bij De Markerink (Barlo) en vice versa. Hierdoor kunnen de vrijwilligers maximaal genieten van het eigen feest.

Deze punten lenen zich goed voor agendering in het overleg met de besturen en/of bilaterale bespreking.

3 Meerwaarde en resultaten gemeenschapshuizen

Gezonde en toekomstbestendige exploitatie

Onderzoeksvraag

- 10 In hoeverre is sprake van een gezonde exploitatie van de gemeenschapshuizen?
 > Kapitaallasten, overige lasten, opbrengsten.

Bij de bevindingen over de exploitatie van de gemeenschapshuizen is van belang om expliciet bewust te zijn van de inzet van vrijwilligers. Zowel op het bestuurlijke als het uitvoerende vlak. Dit geeft context bij de interpretatie van de financiële cijfers.

Zonder de inzet van vrijwilligers kunnen de gemeenschapshuizen niet bestaan. Zij vormen de ruggengraat voor het gebouw, het beleid, de activiteiten en de gemeenschapszin.

De meeste gemeenschapshuizen hebben de beschikking over genoeg vrijwilligers. Bij een aantal is het lastig om bestuursleden te krijgen, met name jongeren. Deels is hier winst te behalen door kritisch naar de organisatorische structuur te kijken. Denk bijvoorbeeld aan: mogelijke samenvoeging bestuursfuncties van de 'vereniging' en de 'stichting'; onderscheid naar dagelijks en algemeen bestuur. Hiermee kan de schaarse bestuurscapaciteit efficiënter worden ingezet.

De vrijwilligers beschikken over het algemeen over voldoende kennis en kunde om de taken uit te kunnen oefenen.

Op beleidsmatig terrein hebben een drietal gemeenschapshuizen externe hulp ingeschakeld. Van de activiteiten binnen het sociaal domein geven meerdere gemeenschapshuizen aan dat zij daarbij professionele ondersteuning nodig hebben om deze goed uit te kunnen voeren.

Een aantal gemeenschapshuizen hebben een betaalde beheerder. Bij andere wordt het beheer gedaan door vrijwilligers.

Elk gemeenschapshuis maakt hierbij eigen afwegingen. In het kader van dit onderzoek zijn de specifieke argumenten en de afspraken met de beheerder niet beoordeeld.

ZO KAN HET OOK 't Romienendal

Bij 't Romienendal is de beheerder al bijna 25 jaar in dienst; tot ieders tevredenheid en bij een sluitende financiële exploitatie.

Een gezonde en toekomstbestendige exploitatie van de gemeenschapshuizen is van cruciaal belang om in continuïteit de maatschappelijke opgaven goed in te kunnen blijven vullen.

In de gesprekken met de wethouders en begeleidingscommissie van de Raad is aangegeven dat zij zich zorgen maken over de financiële exploitatie, met name op de langere termijn. En dat hiermee de leefbaarheid in de woonkernen op de langere termijn onder druk kan komen te staan.

Wij hebben voor ons onderzoek bij de gemeenschapshuizen uitvraag gedaan naar de financiële exploitatiecijfers en meerjarenbegrotingen. De opgeleverde informatie is gemêleerd. Dit varieert van een recent jaarverslag en/of meerjarenbegroting tot (slechts) het statement dat de exploitatie van jaar tot jaar sluitend is.

De best practice:

publiceer op de website van meerdere jaargangen het sociaal jaarverslag (inzicht in de activiteiten) en de jaarrekening (financieel). Voor intern gebruik (sturing) heeft het bestuur een financiële meerjarenbegroting beschikbaar.

- > Het gemeenschapshuis is transparant over de maatschappelijke activiteiten en financiële exploitatie.
- > En heeft een sterk sturingsmiddel.
- > In de praktijk zien wij deze variant alleen bij 't Dorpshuus IJzerlo terug.

Wij volstaan met het vermelden van de door het bestuur afgegeven kwalificatie van status en ontwikkeling van de exploitatiecijfers, ook omdat de gemeenschapshuizen zelfstandige entiteiten zijn. De cijfers zijn niet door ons onderzocht.

Bij het interpreteren van de exploitatiesaldi is van belang bewust te zijn dat een aantal factoren spelen:

- > Exploitatie kan niet los worden gezien van de technische staat van het gebouw: achterstallig onderhoud impliceert lagere onderhoudslasten en dus gunstiger exploitatiesaldo. Overigens kunnen de lasten wel jaarlijks voorzien/ gereserveerd zijn, waardoor dit effect niet of slechts deel aan de orde is.
- > In geval sprake is van investeringsbijdragen in het verleden door de gemeente, kan dit een positief effect op het exploitatiesaldo hebben: het gebouw is –deels- (relatief) nieuw.
- > Bij veel van de gemeenschapshuizen worden de uitbreidingen en het onderhoud –deels- uitgevoerd door vrijwilligers. Deze inzet leidt tot lagere lasten. Als de inzet van de vrijwilligers in de toekomst lager wordt, zullen de lasten stijgen. De mate waarin de inwoners zelf (extra) financieel bijdragen aan de benodigde investeringen en het onderhoud ('*met de pet rond*') heeft hetzelfde effect.
- > De wensen/ eisen die aan het gebouw worden gesteld qua functionaliteiten, uitstraling en dergelijke bepalen mede het niveau van de investeringen en het onderhoud.
- > Een aantal gemeenschapshuizen hebben een professionele, betaalde beheerder/ exploitant. Dit betreft 't Dorpshuus IJzerlo, 't Romienendal, Kulturhus Lintelo (vacant), Kulturhus Dinxperlo, Kulturhus Bredevoort en De Hofnar. Wij hebben niet nader onderzocht welk effect dit heeft op de exploitatiesaldi.

Niet alle factoren zijn 'hard' en tastbaar maar zijn zeker medebepalend voor succes
Vanuit het werkatelier De Ringkamp (Haart):

De Ringkamp

'We zijn een zuinig bestuur, dat sobere keuzes maakt.'

De exploitatiesaldi van de gemeenschapshuizen geven het volgende beeld:

- > De meeste gemeenschapshuizen hebben een 'van jaar tot jaar sluitende exploitatie'.
- > Bij de kulturhuse Lintelo en Dinxperlo is de exploitatie 'nog negatief met een positieve trend'. Voor de gebouwen D'n Heurnsen Tref, De Ringkamp en 't Romienendal geldt dat de investeringen en het onderhoud grotendeels zelf zijn uitgevoerd. Met geen of slechts beperkte bijdrage van de gemeente.
- > Voor De Hofnar is de exploitatie 'sluitend, maar geen ruimte voor onderhoud/ investeringen'. Bij De Hofnar is sprake van veel achterstallig en groot onderhoud.
- > Een aantal gemeenschapshuizen overwegen investeringen/ onderhoud waarvan de vraag is of deze met eigen financiën en menskracht gerealiseerd kunnen worden. Dit betreft De Markerink (splitsen grote zaal), D'n Heurnsen Tref (modernisering) en 't Romienendal (modernisering).
- > De reguliere exploitatie biedt geen ruimte voor groot onderhoud en verbouwingen. Deze worden gerealiseerd door investeringssubsidies en/of door inzet van vrijwilligers. De financiële exploitatie is dus niet toekomstbestendig.

Tot deze conclusie komt ook de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (brochure *'Dorpshuizen beleid op maat'*, Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen, 2013):

'In de regel kun je stellen dat dorpshuizen gezien de doelstelling en de doelgroep niet voldoende kunnen reserveren voor grote uitgaven als verbouw, renovatie of calamiteiten. De LVKK vindt dat hier een rol voor gemeenten is weggelegd.'

De gemeente heeft in de periode 2005 – 2017 investeringssubsidies verstrekt aan (zie ook de tabel op pagina 19-20):

Kulturhus Lintelo (€ 170.000 in 2008); Kulturhus Bredevoort (€ 300.000 in 2008); De Markerink, Barlo (€ 226.000 in 2009); De Ringkamp, Haart (€ 32.000 in 2009); Gemeenschapshuis De Pol -De Hofnar- (€ 74.000 in 2011); Kulturhus Dinxperlo (€ 300.000 in 2012 en € 300.000 in 2016); 't Dorpshuus, IJzerlo (fase I € 50.060 in 2014; fase II € 144.470 in 2017).

Daarnaast staan nog een drietal renteloze leningen open met relatief lage bedragen (€ 22.694 De Ringkamp; € 25.030 't Dorpshuus IJzerlo; € 21.172 't Romienendal, Dale).

D'n Heurnsen Tref heeft zowel geen investeringssubsidies als renteloze leningen ontvangen.

Voor de meeste investeringen geldt dat ook subsidie door derden is verstrekt (provincie) en/ of eigen bijdragen uit de woonkern zijn gedaan (sponsors en burgers).

Samengevat zijn de positieve exploitatiesaldi voor een belangrijk deel te herleiden op de grote inzet van vrijwilligers (zelfwerkzaamheid) en/of financiële bijdragen van de gemeente. De financiële situatie van De Hofnar in de dorpskern van Aalten heeft een eigen historie en context.

ideeSponsoren?

Kulturhus Bredevoort noemt op de website alle sponsoren met namen en bedragen.

-> Natuurlijk doe je hier de vrijwilligers die zich 'om niet' inzetten te kort, maar het één hoeft het ander niet uit te sluiten

De inschatting van veel gemeenschapshuizen is dat bij handhaving van het huidige financiële beleid de continuïteit van leefbaarheid en de gemeenschapshuizen in gevaar komt.

Gebruik en tevredenheid

Onderzoeksvraag

- 11 Wat is het feitelijke gebruik van de gemeenschapshuizen?
 - > Wie zijn de gebruikers?
 - > Wat is de bezettingsgraad?
 - > Hoe worden mogelijkheden voor meervoudig gebruik of het koppelen van functies benut?

Alle gemeenschapshuizen worden gebruikt door recreatieverenigingen in brede zin van het woord (belangenverenigingen, muziek, sport, spel, toneel). Dit past in de traditionele rol die de gemeenschapshuizen hebben.

Voornamelijk Kulturhus Dinxperlo, Kulturhus Bredevoort en De Hofnar hebben ook gebruikers met 'breder maatschappelijke accenten' (bijvoorbeeld sociaal domein).

Barlo heeft een zorgcoöperatie.

De Markerink

Omdat het gebouw De Markerink nagenoeg geheel is bezet, vinden de activiteiten van de Zorgcoöperatie Barlo elders plaats.

In Dale ('t Romienendal) wordt het model van de Zorgcoöperatie Barlo verkend.

Het 'dorpsplan' van 't Dorpshuus IJzerlo voorziet ook in een thema 'Zorg en Welzijn' (met name ouderenzorg).

Voor de meeste gemeenschapshuizen geldt dat de bezettingsgraad goed is met eventueel 'nog wat ruimte'. De Hofnar heeft nog wat meer ruimte voor verhuur.

Dit impliceert dat niet of nauwelijks sprake is van overcapaciteit. Van belang is om de dit in het bredere perspectief van het maatschappelijk vastgoedbeleid te plaatsen, om hier de juiste conclusies aan te kunnen verbinden. Dit is verder niet onderzocht in het kader van dit onderzoek.

Alle gemeenschapshuizen bereiken de doelgroep 'ouderen'. Een aantal gemeenschapshuizen zijn verbonden aan een basisschool en hebben op deze manier een logische ingang voor activiteiten. De doelgroep 'jongeren' is een aandachtspunt voor enkele gemeenschapshuizen. Bij enkele zijn de jongeren actief binnen de muren van het gemeenschapshuis. Bij enkele niet. En andere gemeenschapshuizen richten zich bewust niet op jongeren omdat deze elders binnen de woonkern actief zijn.

Het onderwerp 'betrokkenheid jongeren' leent zich goed voor overleg tussen de besturen.

Koppel de commerciële slagkracht aan maatschappelijke doelen.....

In Lintelo hebben de ondernemers zich verenigd in 'Ondernemend Lintelo' en zijn hiermee verbonden aan het Kulturhus. Dit platform onderstreept het belang van leefbaarheid en samenwerking in de kleine kernen voor de samenleving. Op deze wijze staat de 'commerciële slagkracht' van de lokale ondernemers dichtbij het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen van het Kulturhus. Van belang is om dit vanuit één gecoördineerde visie te doen, waardoor de inzet van de ondernemers optimaal rendeert.

Naar wij begrepen hebben, zijn ook enkele andere gemeenschapshuizen geïnteresseerd in dit 'Lintelose model'.

Uit de enquêtes blijkt dat de gebruikers over het algemeen positief scoren op de genoemde aspecten. Dit betreft:

- > Technische staat
- > Schoonmaak/ hygiëne
- > Gebruikersmogelijkheden/ faciliteiten
- > Bereikbaarheid
- > Toegankelijkheid
- > Parkeren
- > Veiligheid directe omgeving
- > Sfeer
- > Kosten

Het aspect 'Bereikbaarheid' scoort het hoogst. De gebruikers waarderen dus de lokale ('dichtbij') presentie. Ook de 'Toegankelijkheid' van de gebouwen scoort bovengemiddeld hoog.

Wat de resultaten per gebouw betreft scoren de nieuwe respectievelijk recent gemoderniseerde kulturhuse Lintelo, Dinxperlo en Bredevoort bovengemiddeld hoog.

Bij D'n Heurnsen Tref scoren 3 aspecten (Technische staat; Sfeer; Kosten) kosten laag; dit zijn echter nog wel voldoende (ruim 6).

Bij de resultaten van De Ringkamp (Haart) is de kanttekening van belang dat slechts twee enquêtes zijn ingevuld, waarvan één slechts deels bruikbaar.

De Hofnar heeft een unieke status en functie binnen de gemeenschapshuizen en de dorpskern van Aalten. Het is uniek qua schaalgrootte. Met het streektheater 'De Pol' heeft het een unieke gebruiker. Maar is het minder vanzelfsprekend dat de dorpsbewoners naar De Hofnar komen, gegeven de alternatieven. Het gebouw heeft veel achterstallig en groot onderhoud. Deze 'erfenis uit het verleden' speelt parten om een gezonde, structurele financiële exploitatie te realiseren. Een gebouw dus 'met vele gezichten' waarover veel mensen een mening hebben.

Team de Hofnar

Tijdens het werkatelier werd het door één van de deelnemers als volgt verwoord:
'Alle gebruikers van buiten Aalten zijn altijd vol lof over de ruimte in dit gebouw. De profet wordt in eigen plaats niet gewaardeerd.'

De gemeenschapshuizen maken nog geen gebruik van elkaars ruimten. Bijvoorbeeld voor het rouleren van een grootschalig jaarlijks evenement.

Feitelijke bijdrage aan maatschappelijke opgaven

Onderzoeksvraag

12 In hoeverre lukt het de gemeente en partners om met gemeenschapshuizen bij te dragen aan maatschappelijke opgaven en waaruit blijkt dit concreet?

Voor elk gemeenschapshuis geldt dat ze een belangrijke positie innemen in de lokale gemeenschap. Veel mensen ontmoeten elkaar en zien naar elkaar om.

Alle gemeenschapshuizen bieden de activiteiten aan waaraan van oudsher behoefte is. De wensen van de bewoners worden gehoord en opgepakt door de gemeenschapshuizen. De concrete wijze van invulling varieert, bijvoorbeeld:

- > 'We weten als bestuur wat speelt' (Heurnsen Tref).
- > Het benoemen van een 'kartrekker' voor elk nieuw voorstel (De Ringkamp).
- > Instellen van een Programmaraad die zich hier expliciet mee bezig houdt (Kulturhus Bredevoort).
- > Op bestuurlijk niveau: elke vereniging heeft een afgevaardigde in het bestuur ('t Dorpsuus IJzerlo).

Een breed scala aan verenigingen organiseert de meeste van deze activiteiten. Denk aan: muziek, zang, sport, sjoelen, bridge. Andere activiteiten hebben een minder vaste organisatiegraad. Zoals eetgroepen (voor ouderen) en avonden voor jongeren/ jeugd.

Andere activiteiten worden éénmalig of jaarlijks georganiseerd (denk aan de herfstmarkt of de buurtschaps/ 'oranjefeesten' in de zomer).

Ook bieden sommige gemeenschapshuizen workshops aan over diverse onderwerpen (zoals: fotografie, line dancing).

Programmering is ook een vak

Meerdere gemeenschapshuizen geven aan dat ze het lastig vinden om een volwaardig programma te bieden en de mensen over de vloer te krijgen.

->In De Hofnar is een pachter/ horeca-exploitant met veel ondernemerschap. Gebruik die expertise voor de programmering in andere gemeenschapshuizen.

Een aantal gemeenschapshuizen geeft in meer of mindere mate invulling aan de actuele en bredere maatschappelijke ontwikkelingen ('gemeenschapshuis 2.0') dan wel zijn ze hiermee bezig.

Vanuit de bijeenkomst met de besturen van de gemeenschapshuizen 12 juni 2017:

Veel bestuurders voelden zich aangesproken op de constatering dat geen of slechts beperkt activiteiten binnen het sociaal domein plaats zouden vinden. Ook Figulus Welzijn sloot zich hierbij aan.

Spontaan werden voorbeelden genoemd om dit verder in te kleuren, onder andere: ouderensoos, PC cursus ouderen, 'um de meddagpot', jeugdclub/ zondagschool.

->Deze voorbeelden passen inderdaad binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Strekking van de Wmo is echter breder en voorbeelden voor de Participatiewet en Jeugdwet zijn veel minder voorhanden.

In het 'dorpsplan' van IJzerlo wordt de brede ambitie op leefbaarheid en 'kwaliteit van leven' ingedeeld volgens 7 thema's: (1) Noaberschap en Sociale Samenhang. Daaronder ook Voorzieningen, Onderwijs, Sport en Ontspanning; (2) Verkeersveiligheid; (3) Wonen en bouwen; (4) Economische bedrijvigheid; (5) Landschap en Recreatie; (6) Zorg en Welzijn; (7) Overig. Naar wij begrepen hebben van het bestuur is in de afgelopen jaren vrijwel het gehele plan uitgevoerd en functioneert dit goed. Bij 't Romienendal is het 'dorpsplan' nog niet openbaar.

De 'dorpsplannen' zijn opgesteld op initiatief van de besturen van de twee gemeenschapshuizen. De gemeente heeft hiervoor, op verzoek, een beperkte financiële vergoeding gegeven. Wij vinden het opvallend dat de andere gemeenschapshuizen niet zijn geattendeerd op deze plannen en op de mogelijkheden van inhoudelijke en financiële ondersteuning. Hetzij door de gemeente hetzij vanuit het overleg met de gemeenschappelijke besturen.

Binnen het Kulturhus Dinxperlo vinden meerdere activiteiten plaats die aansluiten op de ontwikkelingen in het sociaal domein. Voorbeelden hiervan zijn: kookgroepen van mensen met een verstandelijke beperking (via zorgaanbieder Estinea); zorgaanbieder Zorg Actief voor dagbesteding/ begeleiding van mensen en kantoorfunctie.

Vanuit de enquête Kulturhus Dinxperlo over de kookgroep:

Kulturhus Dinxperlo

'Kom een keer kijken en dan kan u zien dat mensen met een beperking op een eenvoudige manier mee kunnen doen in de samenleving.'

Bij het Kulturhus Bredevoort is de integrale visie voor Bredevoort op leefbaarheid en vitaliteit onderhanden. Hierbinnen is de positionering van het sociaal domein expliciet benoemd als onderdeel dat in de 3 pijlers (Leefbaarheid, Historisch karakter en Toerisme) moet worden uitgewerkt.

Andere gemeenschapshuizen geven aan dat zij voor het uitvoeren van de 'bredere activiteiten' ondersteuning verwachten. Hoe pak je het aan? Wie voert het uit? Figulus Welzijn is de organisatie die namens de gemeente hiervoor staat opgesteld.

Figulus welzijn is bezig om achterstand in te lopen bij de ondersteuning van de gemeenschapshuizen bij vertalen en implementeren sociaal domein.

Voor De Markerink geldt dat zij hier bewust geen bemoeienis mee heeft omdat de huidige huisvesting (beschikbare zaalruimte) dit niet toelaat en dit binnen de buurtschap Barlo is opgepakt door de 'Zorgcoöperatie Barlo'. 't Romienendal (Dale) zoekt hierbij aansluiting. Deze vereniging heeft zich als doel gesteld dat: '(kwetsbare) mensen zo lang mogelijk zelfstandig in de buurtschap kunnen blijven wonen door het organiseren van hulpdiensten'. Voorbeelden van hulpdiensten: boodschappendienst, klussendienst, vervoersdienst, formulieren brigade.

In de dorpskern Aalten zijn er plannen om de buitenterreinen van de Hofnar en de naastgelegen boerderij (waarin o.a. Figulus Welzijn is gehuisvest) meer met elkaar te verbinden en daarbij met meer organisaties te gaan samenwerken. 'Belevingsplein de Ahof' is een initiatief van de Aaltense samenleving, aangejaagd door Figulus Welzijn in samenwerking met Estinea (zorg), de samenwerkende partners in de Nassau (zorg), de gemeente Aalten en de Aaltense Uitdaging (verbinding ondernemers met maatschappelijke doelen).

Bij het benaderen van 'iedereen' spelen ook praktische overwegingen en dilemma's parten.

Bij het ontplooiën van bredere activiteiten worden gemeenschapshuizen soms geconfronteerd met onverwachte belemmeringen. Bij Kulturhus Bredevoort had een huisarts een inloopsprekkuur. In verband met extra eisen aan o.a. de beveiliging van het patiëntendossier, bleek dit te kostbaar en is het gestopt.

Uit het voorbeeld van een mantelzorgcafé in een commerciële horecagelegenheid, blijkt dat het niet vanzelfsprekend is dat activiteiten in het sociaal domein onder het dak van een gemeenschapshuis plaatsvinden. Er is geen sprake van gedwongen winkelnering. Wel is relevant voor de gemeenschapshuizen na te gaan waarom deze activiteiten niet op hun pad zijn gekomen.

Soms lijkt de 'oplossing' om een activiteit dichtbij te organiseren toch niet alleen voordelen te hebben. Het idee werd genoemd dat het voor ouderen en de bewoners die minder mobiel zijn, goed zou zijn om 'bloed te kunnen prikken' dichtbij in het gemeenschapshuis. Een raadslid opperde toen dat hierdoor zijn schoonmoeder het wekelijkse uitje naar het dorp zou mislopen.....

Meerdere gemeenschapshuizen vinden het lastig om nieuwe doelgroepen te benaderen.

In één van de werkateliers werd het als volgt verwoord:

'Het bereiken van moeizame groepen : wie zijn dit, hoe bereik je ze, persoonlijke en professionele benadering?'

Een aantal gemeenschapshuizen zijn bewust en pro actief bezig met het bedienen van alle doelgroepen. Andere vinden dit lastig en wachten op ondersteuning om dit te operationaliseren.

Enkele gemeenschapshuizen besteden nog te weinig aandacht aan potentiële nieuwe doelgroepen en stellen niet expliciet de vraag:

'doet iedereen bij ons mee gegeven de maatschappelijke context ('gemeenschapshuis 2.0)?'

Bijlage 1: Vraagstelling

Doelen en motieven

- 1 Welk beleid heeft de gemeente geformuleerd ten aanzien van gemeenschapshuizen?
 - > Welke doelen wil de gemeente bereiken met de gemeenschapshuizen? Is het helder wat de maatschappelijke opgaven zijn waar de gemeenschapshuizen als middel aan moeten bijdragen?
- 2 Welke bredere maatschappelijke ontwikkelingen zijn relevant voor de opgave aan de gemeenschapshuizen?
- 3 Wat is de visie van de gemeenschapshuizen zelf op de te bereiken maatschappelijke opgave?
- 4 Wat zijn motieven van de gebruikers van de gemeenschapshuizen?
- 5 Wat is afgesproken over de rolverdeling tussen de gemeente en gemeenschapshuizen bij het beheer en de exploitatie van de gemeenschapshuizen? In hoeverre zijn de betrokken partijen op de hoogte van deze rolverdeling en ondersteunen zij deze?

Uitvoering en samenwerking

- 6 Hoe is de kwaliteit van het samenspel tussen de gemeente en de gemeenschapshuizen?
 - > In welke mate wordt de afgesproken rolverdeling in de praktijk gebracht?
 - > In welke mate stimuleert of hindert de gemeente maatschappelijk initiatief en zelforganisatie bij het realiseren van maatschappelijke doelen en de exploitatie van gemeenschapshuizen?
 - > Welke financiële bijdrage levert de gemeente aan de gemeenschapshuizen en via welke instrumenten (subsidie, aangepaste huurprijzen, investeringsbijdrage, et cetera)?
- 7 Wordt uitvoering gegeven aan het beleid ten aanzien van gemeenschapshuizen?
 - > Worden de afgesproken acties uitgevoerd?
 - > Worden de gereserveerde middelen daadwerkelijk ingezet en is dit voldoende transparant?
- 8 Lukt het de gemeente en gemeenschapshuizen om in te spelen op maatschappelijke trends en ontwikkelingen? Denk aan de decentralisaties in het sociaal domein, veranderende behoeften, vergrijzing, etc.
- 9 Hoe is de kwaliteit van het samenspel tussen de gemeenschapshuizen?
 - > In welke mate stimuleren of hinderen de gemeenschapshuizen elkaar bij de onderlinge samenwerking?

Resultaten

- 10 In hoeverre is sprake van een gezonde exploitatie van de gemeenschapshuizen?
 - > Kapitaallasten, overige lasten, opbrengsten,
- 11 Wat is het feitelijke gebruik van de gemeenschapshuizen?
 - > Wie zijn de gebruikers?
 - > Wat is de bezettingsgraad?
 - > Hoe worden mogelijkheden voor meervoudig gebruik of het koppelen van functies benut?

- 12 In hoeverre lukt het de gemeente en partners om met gemeenschapshuizen bij te dragen aan maatschappelijke opgaven en waaruit blijkt dit concreet?

Aanbevelingen

- 13 Hoe kunnen de gemeente en maatschappelijke partners samen zorg dragen voor kwalitatief hoogwaardige maatschappelijke gemeenschapshuizen en een duurzaam gezonde exploitatie?

Bijlage 2: Bronnen

Gesprekspartners

Dhr/ Mevr Voorletters	Naam	Functie	Organisatie
Gemeente Aalten			
Dhr F.	Diersen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr W.	Van Dijk	Controller	Gemeente Aalten
Dhr M.	Fiering	Griffier	Gemeente Aalten
Dhr F.	Hoezen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr. T.	Kok	Wethouder	Gemeente Aalten
Dhr R.	Letteboer	Beleidsmedewerker	Gemeente Aalten
Dhr G.	Nijland	Wethouder	Gemeente Aalten
Dhr J.	Pennings	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr H.	Rijks	Wethouder	Gemeente Aalten
Dhr M.	Veldhuizen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr J.	Wikkerink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr H.	Wiltink	Wethouder	Gemeente Aalten
Werkatelier Kulturhus Lintelo, 18 januari 2017			
Mevr J.	Albers	Bestuurslid	St. Kulturhus Lintelo
Dhr A.	Heersink	Bestuurslid	Lintelo's Belang
Dhr A.	Hengeveld	Bestuurslid	Schietvereniging
Dhr J.	Ter Haar	Bestuurslid	Ondernemend Lintelo
Mevr T.	Herder	Bestuurslid	Advendo muziek
Mevr N.	Jongste	Bestuurslid	Bibliotheek
Dhr J.	Kremer	Bestuurslid	Sursum Corda zang
Dhr R.	Lammers	Bestuurslid	Vereniging Gebouw
Dhr J.	Meinen	Bestuurslid	St. Kulturhus Lintelo
Dhr H.	Navis	Bestuurslid	Sursum Corda zang
Dhr A.	Ormel	Bestuurslid	SSS Irene gymnastiek
Dhr J.	Ormel	Bestuurslid	St. Kulturhus Lintelo/ Vereniging Gebouw
Dhr J.	Riemersma	Bestuurslid	St. Kulturhus Lintelo
Dhr J.	Wikkerink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr R.	Wossink	Raadslid	Gemeente Aalten
Werkatelier Kulturhus Dinxperlo, 25 januari 2017			
Dhr H.	Bruggink	Bestuurslid	Kulturhus Dinxperlo
Dhr F.	Diersen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr H.	Eppink	Bestuurslid	Kulturhus Dinxperlo
Mevr R.	Molenbroek	Medewerker	Sensire
Dhr E.	Wichgers	Directeur-bestuurder	Figulus Welzijn
Dhr J.	Wikkerink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr R.	Wossink	Raadslid	Gemeente Aalten

Dhr/ Mevr Voorletters	Naam	Functie	Organisatie
Werkatelier 't Dorpshuus IJzerlo, 1 februari 2017			
Dhr F.	Diersen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr H.	Heusinkveld	Bestuurslid	'Ons Aller Belang'
Mevr N.	Hinkamp	Lid	Aktief gymnastiek
Dhr F.	Hoezen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr E.	Kämink	Bestuurslid	'Ons Aller Belang'
Mevr R.	Kämink	Bestuurslid	Oudervereniging
Dhr A.	Tolkamp	Bestuurslid	'Ons Aller Belang' en St. Vrienden 't Dorpshuus
Mevr W.	Winkelhorst	Bestuurslid	'Ons Aller Belang'
Dhr J.	Westerveld	Bestuurslid	'Ons Aller Belang'
Dhr K.	Wiggers	Beheerder	't Dorpshuus
Werkatelier De Markerink, Barlo, 2 februari 2017			
Mevr M.	Te Brake	Eigenaar	Juut&Co Kinderopvang
Mevr D.	Te Brinke	Beheerder	De Markerink
Dhr G.	Ter Haar	Bestuurslid	De Markerink
Dhr F.	Hoezen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr G.	Houwers	Bestuurslid	Muziekvereniging Excelsior
Dhr A.	Koskamp	Bestuurslid	De Markerink
Dhr H.	Koskamp	Bestuurslid	De Markerink
Dhr L.	Lageschaar	Bestuurslid	De Markerink
Mevr M.	Ligterink	Bestuurslid	De Markerink
Mevr E.	Luiten	Bestuurslid	De Markerink
Dhr W.	Mateman	Bestuurslid	Barlo's Belang
Dhr M.	Veldhuizen	Raadslid	Gemeente Aalten
Mevr A.	Te Winkel	Bestuurslid/ lid	De Markerink Activiteitencommissie
Werkatelier De Hofnar, Aalten, 14 februari 2017			
Dhr L.	Blom	Bestuurslid	Toneelvereniging Thalia
Dhr A.	Brethouwer	Bestuurslid	Gezamenlijke Ouderenbonden
Dhr H.	Breuker	Bestuurslid	Bridgeclub Woensdagmiddag
Dhr F.	Diersen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr B.	Hamers	Bestuurslid	Kleur en Fleur
Dhr. G.	Ter Horst	Bestuurslid	Repair Café
Dhr M.	Van der Horst	Bestuurslid	Bridgeclub Donderdagvond
Dhr W.	Kraayenbrink	Bestuurslid	Gezamenlijke Ouderenbonden
Dhr H.	Lammers	Bestuurslid	Accordeonvereniging Con Forza
Dhr T.	Lammers	Bestuurslid	Stichting Gemeenschapshuis Aalten

Dhr/ Mevr Voorletters	Naam	Functie	Organisatie
Mevr M.	Van Lochem	Bestuurslid	Toneelvereniging Thalia
Dhr J.	Mateman	Bestuurslid	Boogie Woogie
Dhr G.	Navis	Raadslid	Gemeente Aalten
Mevr I.	Nijman	Bestuurslid	Multiple Voice
Dhr H.	Onstenk	Bestuurslid	Accordeonvereniging Con Forza
Dhr. A.	Roelofs	Manager	Estinea
Dhr G.	Rutgers	Bestuurslid	Stichting Gemeenschapshuis Aalten
Mevr. H.	Rutgers	Bestuurslid	Multiple Voice
Dhr M.	Stronks	Medewerker	Figulus Welzijn
Dhr D.	Veerbeek	Bestuurslid	Toneelvereniging Thalia
Dhr S.	Verboon	Bestuurslid	Repair Café
Dhr F.	Wensink	Beheerder Bestuurslid	De Hofnar Dart
Mevr G.	Wenting	Bestuurslid	Streektheater De Pol
Dhr D.	Wikkerink	Bestuurslid	Mannenkoor
Dhr E.	Wikkerink	Bestuurslid	Mannenkoor
Werkatelier Kulturhus Bredevoort, 8 maart 2017			
Dhr H.	Bekkers	Bestuurslid	Kulturhus Bredevoort
Dhr J.	Berkelmans	Lid	Werkgroep Bredevoort Vitaal
Mevr J.	Ebbers-Graven	Lid	Programmaraad
Dhr M.	Geurink	Bestuurslid / lid	Bredevoorts Belang Werkgroep Bredevoort Vitaal
Dhr G.	Gijsbers	Bestuurslid	Kulturhus Bredevoort
Dhr R.	Te Kulve	Pachter/ beheerder	Kulturhus Bredevoort
Mevr B.	Luiten	Bestuurslid/ lid	Bredevoorts Belang en Kulturhus Bredevoort Werkgroep Bredevoort Vitaal
Dhr R.	Ter Maat	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr H.	Meerdink	Raadslid	Gemeente Aalten
Mevr E.	Van Minnen	Medewerker	Figulus Welzijn
Dhr B.	Navis	Lid	Programmaraad
Dhr B.	Oonk	Bestuurslid/ lid	Kulturhus Bredevoort Programmaraad
Dhr B.	Stronks	Bestuurslid	Sub-werkgroep Bredevoort Vitaal
Dhr A.	Twigt	Lid	Programmaraad
Mevr I.	Verwaaijen	Lid	Programmaraad
Mevr I.	Weerkamp	Oud-(bestuurs)lid	Kulturhus Bredevoort, Wmo-raad en Programmaraad
Dhr J.	Wessels	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr A.	Te Winkel	Bestuurslid/ lid	Kulturhus Bredevoort

Dhr/ Mevr Voorletters	Naam	Functie	Organisatie
			Werkgroep Bredevoort Vitaal
Werkatelier D'n Heurnsen Tref, Heurne, 9 maart 2017			
Dhr J.	Bulsink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr D.	Van Eerden	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Dhr G.	Van Eerden	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Mevr J.	Hoftijzer	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Mevr G.	Hogenkamp	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Dhr R.	Wellink	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Dhr W.	Wisselink	Bestuurslid	D'n Heurnsen Tref
Dhr G.	Wonnink	Beheerder	D'n Heurnsen Tref
Werkatelier 't Romienendal, Dale, 13 maart 2017			
Dhr H.	Fukkink	Bestuurslid	Vereniging voor algemene Daalse belangen
Mevr J.	Ter Haar	Bestuurslid	Vereniging voor algemene Daalse belangen
Mevr P.	Kastein	Bestuurslid	Vereniging voor algemene Daalse belangen
Mevr I.	Somsen	Bestuurslid	Vereniging voor algemene Daalse belangen
Dhr M.	Veldhuizen	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr T.	Woeltjes	Bestuurslid	Vereniging voor algemene Daalse belangen
Werkatelier De Ringkamp, Haart, 22 maart 2017			
Dhr R.	Assink	Bestuurslid	De Ringkamp
Mevr H.	Harmsen	Bestuurslid	De Ringkamp
Dhr G.	Te Hennepe	Bestuurslid	Haarts Belang
Dhr B.	Mateman	Vrijwilliger	De Ringkamp
Mevr M.	Rensink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr J.	Wikkerink	Raadslid	Gemeente Aalten
Dhr R.	Wikkerink	Bestuurslid	De Ringkamp
Mevr J.	Te Winkel	Bestuurslid	De Ringkamp

Schriftelijke bronnen

Datum	Titelomschrijving
5 okt 2010	Beleidskader buurt- en dorpshuizen, gemeente Aalten
2013	'Dorpshuizen beleid op maat, Een handreiking voor gemeenten, 2013, Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen
2013	'Demografisch ontwikkelingen 2010-2040: ruimtelijke effecten en regionale diversiteit', 2013, Planbureau voor de Leefomgeving
2015	Algemene Subsidieverordening, gemeente Aalten
Nov 2016	Dagblad 'De Gelderlander november 2016, thema 'Week van de leefbaarheid'
2017	'Workshop Van dorpshuis naar Huis van het dorp, 2017, Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (www.lvkk.nl)
Meerdere jaren	Emailwisselingen over overleggen besturen gemeenschapshuizen.
Voorjaar 2017	Diverse websites van de gemeenschapshuizen, inclusief diverse jaarrekeningen, jaarverslagen, beleidsdocumenten en begrotingen.

Bijlage 3: Uitkomsten enquêtes en werkateliers

In deze bijlage zijn de uitkomsten van de enquêtes en werkateliers opgenomen voor zover deze in het rapport expliciet staan vermeld respectievelijk van belang zijn voor de onderbouwing van bevindingen.

Voor dit onderzoek is van belang om enig inzicht te hebben in de financiële situatie (exploitatie) van de gemeenschapshuizen: in hoeverre is sprake van een gezonde exploitatie. Niet van alle gemeenschapshuizen zijn financiële cijfers ontvangen. Vandaar dat wordt volstaan met een 'kwalitatieve duiding' van de situatie, zoals verkregen in het kader van de werkateliers.

Barlo	= Verenigingsgebouw De Markerink
Heurne	= Buurthuis D'n Heurnsen Tref
Haart	= Verenigingsgebouw De Ringkamp
IJzerlo	= Gemeenschapscentrum 't Dorpshuus
Dale	= Buurtschapshuis 't Romienendal *)
Lintelo	= Kulturhus
Dinxperlo	= Kulturhus
Bredevoort	= Kulturhus 't Grachthuys
Aalten	= De Hofnar/ Activiteitencentrum De Pol, Aalten

*) Voor 't Romienendal, Dale is, in overleg met de voorzitter van de 'Vereniging voor algemene Daalse belangen' en de Begeleidingscommissie, een andere benadering gekozen. Binnen 't Romienendal werd aan een 'buurtschapplan' gewerkt. Tijdens het werkatelier hebben het toekomstplan en 'het reilen en zeilen' centraal gestaan. Om deze reden is 't Romienendal niet opgenomen in de hierna volgende vergelijkingstabel.

Onderdeel	Barlo	Heurne	Haart	IJzerlo	Lintelo	Dinxperlo	Bredevoort	Aalten
Gebruikers								
Motieven voor gebruik?	7 ingevuld	10 ingevuld	2 ingevuld 1)	7 ingevuld	8 ingevuld	23 ingevuld	13 ingevuld	21 ingevuld
Gebruikskosten of huur	belangrijk	belangrijk	neutraal	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk
Locatie (ligging)	belangrijk	belangrijk	belangrijk	zeer bel	zeer bel	zeer bel	belangrijk	belangrijk
Functionaliteit ruimte	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	zeer bel	zeer bel
Sfeer	belangrijk	belangrijk	zeer bel	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk
Ontmoeting buurtbewoners	neutraal	belangrijk	zeer bel	(zeer) bel	belangrijk	(zeer) bel	belangrijk	belangrijk
Samenwerking met andere gebruikers/ huurders	neutraal	belangrijk	neutraal	belangrijk	belangrijk	belangrijk	belangrijk	niet bel

Onderdeel	Barlo	Heurne	Haart	IJzerlo	Lintelo	Dinxperlo	Bredevoort	Aalten
Wie zijn de gebruikers?								
Recreatieverenigingen	X	X	X	X	X	X	X	X
School	X			X	X		X	
Jongeren				X	X	X		
Sociaal domein	\(2)					X	X	X
Ondernemers					X			
Bezettingsgraad								
Overdag	bezet	nog wat ruimte	nog wat ruimte	nog wat ruimte	nog wat ruimte	bezet	nog wat ruimte	nog ruimte
Avond	bezet	bezet	bezet	bezet	grotendeels bezet	nog wat ruimte	grotendeels bezet	nog ruimte
Tevredenheid gebruikers								
	7 ingevuld	7 ingevuld	1 ingevuld 1)	6 ingevuld	6 ingevuld	17 ingevuld	11 ingevuld	18 ingevuld
Technische staat	8,3	6,4	9	6,3	8,1	7,8	8,8	6,8
Schoonmaak/ hygiëne	8,1	7,3	9	6,8	8,6	7,6	8,7	6,8
Gebruikersmogelijkheden/ faciliteiten	7,9	6,7	9	7,2	8,2	7,8	8,2	7,6
Bereikbaarheid	7,7	7,7	9	8,7	8,3	8,3	8,8	8,5
Toegankelijkheid	7,7	7,3	9	8,3	8,0	8,3	8,5	8,2
Parkeren	7,4	7,6	9	7,8	8,5	7,2	7,7	8,4
Veiligheid directe omgeving	7,7	6,9	10	7,7	8,0	7,6	8,0	8,2
Sfeer	7,1	6,3	10	7,5	8,3	7,3	8,4	6,7
Kosten	7,4	6,1	9	7,0	7,8	7,1	7,6	7,2
Beheer								
Technische staat van het gebouw	Goed Splitsen grote zaal	Goed Op onderdelen gedateerd	Goed	Goed Modernise- ring grote zaal	Goed	Goed	Goed	Veel achterstallig (groot) onderhoud

Onderdeel	Barlo	Heurne	Haart	IJzerlo	Lintelo	Dinxperlo	Bredevoort	Aalten
Financiële exploitatie	Sluitend 'van jaar tot jaar'	Sluitend 'van jaar tot jaar'?	Sluitend 'van jaar tot jaar'	Sluitend meerjaren	Nog negatief, positieve trend	Nog negatief, positieve trend	Sluitend 'van jaar tot jaar'	Sluitend, geen ruimte voor onderhoud/ investeringen
Suggestie aan gemeente								
Behoeftte aan blijvende financiële ondersteuning. Ook genoemd: ondersteuning bij weg te vinden in subsidieland ('potjes').	beperkt	X		X	X	X	X	X
Meer initiërende en faciliterende rol vanuit gemeente. Bijvoorbeeld ontwikkelingen sociaal domein en bereiken 'moeilijke groepen'.				X	X	X	X	X

Noten

- (1) Barlo vanuit werkatelier: De Markerink heeft bewust –vooralsnog- geen bemoeienis met het sociaal domein. Zij hebben daar de fysieke mogelijkheden niet voor: alle ruimten zijn bezet. Deze activiteiten zijn in Barlo belegd bij de Zorgcoöperatie.
- (2) Voor De Ringkamp (Haart) zijn slechts 2 enquêtes ingevuld. Waarvan één slechts deels bruikbaar.

Bijlage 4: Overzicht van de gemeenschapshuizen

(1) Buurthuis D'n Heurnsen Tref (Heurne)

Horecagelegenheid 'D'n Heurnsen Tref' is een mooi pand gelegen in de prachtige omgeving van Aalten en de Heurne en biedt een schitterend uitzicht over het buitengebied van Aalten. Het pand heeft een leuke speeltuin voor kleine kinderen en er zijn voldoende parkeerplaatsen. Het is een multifunctioneel gebouw voor de inwoners van Aalten, Heurne en omstreken.

Dinxperlosestraatweg 76a
7122JG Aalten

(2) Buurtschapshuis 't Romienendal (Dale)

Buurtschapshuis t Romienendal bestaat uit een vijftal zalen van verschillende grootte, een terras, een speeltuintje voor de kinderen en een groot sportveld.

Aladnaweg 3
7122RN Aalten

(3) Gemeenschapscentrum 't Dorpshuus (IJzerlo)

Aan de Thijsweg wordt o.a. een rijk bloeiend verenigingsleven gehuisvest. 't Dorpshuus is zondermeer de spil waar het hele IJzerlose buurtschaps- en verenigingsleven om draait. Van een groot aantal verenigingen maken vele wekelijks gebruik van het gebouw, zoals jeugdclubs, zang-, muziek- en sportverenigingen (gymnastiek en volleybal), de schietvereniging, de bibliotheek, de ouderensoos en de biljartclub. Grote en kleine zaaltjes, geschikt voor vergaderingen, verjaardagen, jubilea en andere festiviteiten.

Thijsweg 19
7122KH Aalten

(4) Kulturhus Bredevoort 't Grachthuys - Stichting Beheer Kulturhus Bredevoort

Onder de naam 't Grachthuys biedt het Kulturhus met brasserie in Bredevoort vele mogelijkheden. De multifunctionele accommodatie is gelegen aan de Kruittorenstraat in Bredevoort, met een terras direct aan de gracht. Voor inwoners van Bredevoort, maar ook daarbuiten. Een aanwinst in de prachtige omgeving van de Achterhoek.

In de sfeervolle, moderne brasserie van 't Grachthuys kunt u van dinsdag tot en met zondag vanaf 11.00 uur terecht voor een hapje en een drankje. Onze menukaart kent een grote variëteit, met voor ieder wat wils. Ook voor zaalverhuur bent u bij ons aan het juiste adres. U kunt bij ons terecht voor feesten en partijen, maar ook voor zakelijke bijeenkomsten en vergaderingen.

Kruittorenstraat 1
7126BH Bredevoort

(5) Kulturhus Dinxperlo

Ontmoetingscentrum "Ons Huis" / Kulturhus Dinxperlo valt onder Stichting voor Maatschappelijk Welzijn Dinxperlo.

Het Kulturhus Dinxperlo kent de volgende vaste gebruikers:

- Stichting Figulus Welzijn Aalten Dinxperlo
- Mannenkoor Con Spirito
- Algemene Muziekvereniging Prinses Beatrix Dinxperlo
- Klein Theater Dinxperlo

- De Grenszangertjes
- Toneelvereniging SIOS
- Biljartvereniging Ons Huis
- Vriendenkring Ons Huis
- Muziekschool Oost Gelderland
- Speeltheek Dinxperlo

Daarnaast zijn er veel incidentele gebruikers die één of enkele malen per jaar een ruimte huren.

Maurits Prinsstraat 6a
7091CV Dinxperlo

(6) Kulturhus Lintelo

Het Kulturhus is een multifunctioneel gebouw waarin meerdere voorzieningen en organisaties zijn opgenomen.

Een laagdrempelige toegangspoort voor de inwoners van Lintelo en omgeving tot informatie, ontspanning, sport, uitgaan en zorg.

Schooldijk 23
7122LX Aalten

(7) Verenigingsgebouw De Markerink (Barlo)

Multifunctionele accommodatie in Barlo; De Markerink, biedt ruimte aan de basisschool, de peuterspeelzaal, de muziekvereniging, de jeugdclub, de ouderengym, en allerlei andere activiteiten. Kinderdagverblijf Juut & Co maakt gebruik van De Markerink.

Markerinkdijk 20
7122RK Aalten

(8) Activiteitscentrum De Pol, sinds kort De Hofnar (Aalten)

Gebouwd in 1978 aan de rand van het centrum van Aalten en geopend onder de naam "Activiteitscentrum de Pol", dit zeven zalen tellende multifunctionele zalencentrum. In september 2015 trad Frank Wensink aan als eigenaar en veranderde de naam in Evenementencentrum de Hofnar. Zijn doel: Dit prachtige complex weer te laten leven en opbloeien, mooie evenementen neer te zetten voor iedereen en vooral een warm en gastvrij "thuis" te zijn voor de vele verenigingen en gasten die de Hofnar rijk is.

Polstraat 7
7121DH Aalten

(9) Verenigingsgebouw De Ringkamp (Haart)

Een verenigingsgebouw waar de Oranjevereniging met de voorjaars- en zomerfeesten de feesttent voor kan bouwen is er een gebouw gerealiseerd met een zaal ruimte, waardoor het ook de overige tijd van het jaar eventueel gebruikt kan worden als vergaderruimte of iets dergelijks.

Wat niet was voorzien is, dat de realisatie van het verenigings-gebouw aanleiding was voor het opstarten van verschillende activiteiten. Al kort na de opening werd er gestart met sjoelen, een line-dance-groep, kaarten en darten. Wekelijks wordt het gebouw nu gebruikt voor de diverse activiteiten, hetgeen aangeeft dat verenigingsgebouw De Ringkamp voorziet in een behoefte en bijdraagt aan de leefbaarheid en saamhorigheid van de buurtschap.

Huiskermatedijk 2
7121KL Aalten

Bijlage 5: Reactie van College en respons onderzoekers

De Rekenkamercommissie heeft de feitelijke en bestuurlijke hoor- en wederhoor samengenomen. Hieronder treft u de opmerkingen aan van het College en de reactie van de onderzoekers van de Rekenkamercommissie.

College, 26 september 2017:

Wij hebben uw concept rapportage "Maatschappelijke energie onderdak", gedateerd op 31 augustus 2017, in goede orde ontvangen waarvoor dank. Graag maken wij gebruik van de gelegenheid daarop te reageren. Achtereenvolgens gaan wij in op onze procesmatige en inhoudelijke bevindingen.

Tot zover onze reactie op uw conceptrapportage. Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Procesmatig

OPMERKING 1:

Op pagina 2 maakt u een categorisering van de gemeenschapshuizen. Verderop in uw concept-rapportage zien wij deze categorisering niet meer terug. Dat is jammer, want de algemene conclusies zouden per categorie wel kunnen verschillen. Een analyse per categorie kan een helderder beeld geven.

Reactie onderzoekers:

Dit is juist. Binnen dit onderzoek is de categorisering vooral bedoeld om de gemeenschapshuizen te typeren. De gewenste analyse is met name van belang bij het vervolgproces.

Bij het uitwerken van het bouwschema voor een goed functionerend gemeenschapshuis is van belang om hiervoor expliciet visie en maatregelen te ontwikkelen. Het gaat te ver in het kader van dit onderzoek om dit verder uit te werken.

OPMERKING 2:

Wij missen een analyse, liefst gestaafd door benchmarkcijfers, van wat het verzorgingsgebied van een gemeenschapshuis is of kan zijn. Vanuit zo'n analyse is het mogelijk kengetallen te benoemen: hoeveel omzet moet je genereren in je verzorgingsgebied om levensvatbaar te zijn, en wat betekent dat per hoofd van de bevolking?

De gemeente Aalten kent thans negen "gemeenschapshuizen" op 27.000 inwoners, wat neerkomt op één per 3.000 inwoners. Onduidelijk blijft of dit (te) veel of (te) weinig is.

Reactie onderzoekers:

Deze analyse valt buiten de scope van het onderzoek. Maar is eveneens relevant voor het vervolgproces.

Het speelveld van gemeenschapshuizen is zeer divers en afhankelijk van de lokale situatie. Bij de uitwerking van het bouwschema is dit verder te bepalen: pijler (7) Maatschappelijke waarde. Het door u gehanteerde begrip 'omzet' is daarbij ook nader te duiden.

OPMERKING 3:

Op pagina 8 aanbeveling 2 worden aanbevelingen gedaan om de gebouwen te laten voldoen aan de wensen van deze tijd. In bijlage 3 wordt aangegeven dat op één na (De Pol) de gemeenschapshuizen bouwkundig in goede staat zijn en op twee na (Lintelo en Dinxperlo) een sluitende exploitatie kennen.

Wij missen in de kolom 'hoe te bereiken' de aanbeveling aan de besturen om (extra) te reserveren voor modernisering/aanpassen aan wensen gebruikers, zeker op het moment dat er geld is en (nog) sprake van lage onderhoudskosten.

Reactie onderzoekers:

Dit is een zinvolle aanvulling en voegen wij toe aan het rapport.

OPMERKING 4:

In bijlage 2 is de verantwoording van de werkateliers opgenomen. Ons valt op dat bij iedere bijeenkomst minimaal 1 raadslid aanwezig was; heeft u dit bewust zo georganiseerd of was dit toeval? Ook missen wij in de conceptrapportage de vraagstelling van de werkateliers. Dit maakt de uitkomsten van de discussie minder verifieerbaar.

Reactie onderzoekers:

Het uitgangspunt was dat bij elk werkatelier tenminste twee raadsleden waren. Als toehoorder om uit de eerste hand te vernemen wat leeft in een gemeenschapshuis. Wij hebben als procesbegeleiders bewaakt dat deze rol 'zuiver is ingevuld'. De vraagstelling van de werkateliers was vooral gericht op wat goed gaat en beter kan, bij het gemeenschapshuis, in de samenwerking met de gemeente en in de samenwerking tussen de gemeenschapshuizen.

OPMERKING 5:

Wij missen aanbevelingen over een minimum pakket per voorziening, d.w.z. wat levert een dorpshuis minimaal en hoeveel krijgt zij daarvoor (desnoods gebaseerd op verzorgingsgebied). De drie grotere dorpshuizen kunnen een pluspakket uitvoeren, met extra bijdrage. Zoals wij uw rapport nu lezen staat de huidige opzet van de gemeenschapshuizen niet ter discussie.

Reactie onderzoekers:

Dit vraagt een politiek bestuurlijke keuze waar wij als onderzoekers van de rekenkamercommissie buiten blijven. Afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt bij de verschillende pijlers van het bouwschema kan de 'opzet' van de gemeenschapshuizen wijzigen. Vanuit het operationaliseren van de visie op deze pijlers kan het bepalen van het door u genoemde 'minimum pakket', eventueel gedifferentieerd naar type gemeenschapshuis, van belang zijn.

OPMERKING 6:

In uw concept rapportage wijst u er op dat de meeste dorpshuizen worden gerund door vrijwilligers. Heeft dit gegeven effect op de (kwaliteit van de) uitvoering?

Reactie onderzoekers:

Uit de enquêtes en werkateliers blijkt dat de gebruikers tevreden zijn over het gemeenschapshuis. Voor de activiteiten in het sociaal domein is inzet van/ ondersteuning door professionals van belang om deze activiteiten goed te kunnen uitvoeren (hoofdstuk 3, pagina 23).

OPMERKING 7:

De kernvraag van uw onderzoek is eigenlijk wat de gemeente (politiek) over heeft voor de maatschappelijke taken die de gemeenschapshuizen vervullen; die vraag zien wij nergens expliciet terug komen. Daar zijn ook rekenmodellen voor te bedenken. Een open einderegeling, een vaste subsidie, een bedrag per activiteit, een bedrag per gehuisveste vereniging (subsidie loopt nu vaak via vereniging), etc.. Hoe transparanter en voorspelbaarder de inkomstenkant aan het begin van het jaar, hoe makkelijker de uitgavenkant te beheersen is.

Reactie onderzoekers:

De kern van onze aanbeveling gaat over wat nodig is voor het bouwen van een goed functionerend gemeenschapshuis. Onder andere gaat dit over wat de gemeente (politiek) hier financieel voor over heeft. Dit punt is expliciet genoemd onder pijler (7) Maatschappelijke waarde, letter a.

Inhoudelijk

OPMERKING 8:

Blz. 2 en 17: U schrijft dat 'De Markerink' eigendom is van de gemeente. Dit klopt niet; het pand is eigendom van Scholengroep ACCENT.

Reactie onderzoekers:

Dit passen wij aan.

OPMERKING 9:

Blz. 4 conclusie 11: Wij herkennen deze conclusie niet. In meerdere situaties (bijv. bij de realisatie van de Kulturhusen in Dinxperlo en Bredevoort) heeft de gemeente, niet alleen financieel, maar ook inhoudelijk/procesmatig een als zeer positief ervaren prominente (trekkers)rol vervuld.

Reactie onderzoekers:

Dit beeld herkennen wij. Wij scherpen de tekst hierop aan.

Het samenspel tussen gemeente en gemeenschapshuizen is doorgaans constructief. Enkele gemeenschapshuizen hebben wel een kritische opmerking bij de communicatie. Het gaat hierbij om het laat of niet reageren van de gemeente in bepaalde situaties op verzoeken vanuit de gemeenschapshuizen.

OPMERKING 10:

Blz 6, regel 9: Besturen van gemeenschapshuizen zijn niet alleen verantwoordelijk voor het bouwen maar ook voor de exploitatie en de programmering van de gemeenschapshuizen.

Reactie onderzoekers:

In regel 10 geven wij aan dat het bouwen ook het 'operationaliseren naar activiteiten' betreft. Dit is inclusief exploitatie en programmering. Wij voegen ter verduidelijking de woorden 'exploitatie en programmering' toe.

OPMERKING 11:

Blz. 8 t/m 11: U benoemt hierbij schematisch in een tabel 'wat' en 'hoe' te realiseren. Wij missen echter een kolom 'wie' voor welke actie eerstverantwoordelijke is.

Reactie onderzoekers:

Belangrijk is om expliciet te hebben wie voor welk deel van het bouwschema verantwoordelijk is. De keuzes die hierin worden gemaakt zijn onder andere afhankelijk van de ontwikkelde visie op de pijlers en van de gewenste en haalbare rolopvatting van de besturen van de gemeenschapshuizen, de gemeente, maatschappelijke partners, bewoners en bedrijfsleven.

OPMERKING 12:

Op blz 10 lezen wij: "Tegenover een bijdrage aan maatschappelijke doelen staat als tegenprestatie een bijdrage van de gemeente". Die maatschappelijke bijdrage moet dan wel bestaan uit concrete activiteiten waarvoor niet al subsidie wordt verkregen.

Reactie onderzoekers:

Dit is de nadere invulling van dit onderdeel van het bouwschema.

OPMERKING 13:

Blz 12, derde alinea: "De reikwijdte (....) is hierdoor beperkt (...) en "De gemeente bereikt (...) niet ...) dwingend alle gemeenschapshuizen". Hier lijkt uw concept rapport op twee gedachten te hinken, enerzijds is er de gedachte dat we ons als gemeente niet met de gemeenschapshuizen moeten bemoeien, tegelijkertijd moet de gemeente kennelijk van alles wél doen.

Reactie onderzoekers:

Wij stellen niet dat de gemeente zich niet met de gemeenschapshuizen 'moet bemoeien' en/of dat de gemeente 'van alles wél doen'. De context hier is dat de contactmomenten van de gemeente met de gemeenschapshuizen, gegeven het gemeentelijke beleidskader, een incidenteel karakter hebben.

OPMERKING 14:

Op blz. 15 verwijst u in het rode kader naar een "post it sticker" waarop de opmerking zou staan "beknopt beleidsplan (A4'tje); niet te veel tijd in steken", zonder daarbij de context of de herkomst van deze opmerking te noemen. Daarmee wordt dit een onnodig subjectieve opmerking die niet bijdraagt aan de kwaliteit en de objectiviteit van uw onderzoek. Ons advies is om deze passage te schrappen.

Reactie onderzoekers:

De opmerking op de post it is relevant in een bredere context: de diepgang van een beleidsplan. In dit tekstkader confronteren en nuanceren we de 'stelling' dat beleid niet belangrijk is. Dit is een onderwerp dat we in elk geval wilden benoemen. We gebruiken hiervoor deze post it, direct gevolgd (in hetzelfde tekstkader) door de nuancering van onze zijde.

OPMERKING 15:

Eveneens op pagina 15 verbazen wij ons over de formulering "...een beperkte financiële vergoeding van de gemeente ..."; die geleid zou hebben tot twee gedegen dorpsplannen. De aanduidingen "beperkt" en "gedegen" sluiten niet op elkaar aan en werken verwarrend.

Reactie onderzoekers:

Het betreft hier twee verschillende zaken, die elkaar niet uitsluiten.

OPMERKING 16:

Blz. 17: Rode kader: Hierin schrijft u dat de LVKK over de financiële bijdragen door de gemeente zegt "dat het vervelend is dat aan dergelijke verzoeken is dat ze, bij gebrek aan communicatie, onverwacht en laat komen". Onduidelijk blijft over welke verzoeken van wie dit gaat, maar wel (in negatieve zin) op de gemeente betrokken wordt.

In datzelfde rode kader meldt u een citaat (uit een algemeen onderzoek) van de LVKK: "als een dorpshuisbestuur bij de gemeente aanklopt met een exploitatietekort of achterstallig onderhoud leert de praktijk dat gemeenten in dit profiel toch vaak te hulp schieten".

Wij missen hierbij de (eventuele) relatie met de Aaltense praktijk.

Reactie onderzoekers:

Het eerste deel betreft de situatie dat de gemeenschapshuizen het verzoek tot (extra) financiële bijdrage laat indienen. We verduidelijken dit in de tekst.

Het tweede deel is bedoeld als context bij de eerste passage. Wij hebben niet specifiek onderzocht of in Aalten sprake is 'onverwacht en laat' indienen van verzoeken voor financiële bijdragen door gemeenschapshuizen.

OPMERKING 17:

Blz 18, eerste alinea: "Daar hebben ze de gemeente niet voor nodig". Maar (tweede alinea) hebben ze "bijna allemaal behoefte aan uitgebreidere en blijvende (financiële) ondersteuning van de gemeente".

Wij missen de aanbeveling dat gemeenschapshuizen moeten accepteren dat meer (gemeenschaps-)geld ook meer gemeentelijke bemoeienis met zich meebrengt.

Het onderzoeksbureau stelt vast dat er een maatschappelijke trend is dat de overheid steeds meer terugtreedt (ten gunste van zgn. burgerkracht, aanvulling van mij). Juist daarin spelen de gemeenschapshuizen een essentiële rol. Zij bieden een gezamenlijk podium voor deze burgerkracht.

Het bevreemdt ons dan ook zeer dat er op meerder plaatsen in het rapport (bijv. blz. 6 en 8) gepleit wordt voor en aanbevolen wordt dat: *'de gemeente (let wel!) een signalerende, initiërende, faciliterende, coördinerende, stimulerende en structureel pro actieve rol heeft richting gemeenschapshuizen voor relevante ontwikkelingen.*

Beide constatering staan in schril contrast tot elkaar, zonder dat hier ergens een toelichtende opmerking over gemaakt wordt.

U stelt dat hierdoor tevens wordt voorkomen 'dat elk gemeenschapshuis het wiel uitvindt'. Volgens mij wordt dit juist voorkomen door als gemeenschapshuizen structureel samen te werken, te overleggen, elkaar te informeren over 'good practices' etc. Zo kunnen vrijwillige besturen elkaar versterken.

Het lijkt er echter (elders in het rapport) op dat de besturen deze noodzaak niet zien en veeleer ieder individueel (bij vragen of problemen) aankloppen bij de gemeente. Jammer dat u op dit punt alleen maar kritisch kijkt richting gemeente.

Reactie onderzoekers:

De aanbeveling dat gemeenschapshuizen moeten accepteren dat meer (gemeenschaps-)geld ook meer gemeentelijke bemoeienis met zich meebrengt, komt bij meerdere onderdelen van het bouwschema terug. Onder andere (4) Duurzame exploitatie, letter d 'tegenprestatie' en f 'bijsturing bij (dreigende) financiële tekorten'; (5) Veel en aansprekende activiteiten, letters f en g (tegenprestatie); (7) Maatschappelijke waarde, letter b 'focus op maatschappelijke opgaven, activiteiten , doelgroepen etcetera'.

Een 'terugtrekkende overheid' kan heel goed samengaan met de genoemde signalerende, initiërende, faciliterende, coördinerende, stimulerende en structureel pro actieve rol. In een eerder onderzoek van de rekenkamercommissie 'Het initiatief beloond, *Onderzoek naar het inspelen op initiatieven uit de samenleving door de gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk*' wordt juist de gemeente Aalten genoemd als gemeente die dit op een goede manier met elkaar heeft weten te verbinden. Deze aanbeveling houdt dan ook in om op de reeds ingeslagen weg voort te gaan.

Het punt van de door u genoemde 'good practices' onderschrijven wij volledig. Op meerdere plaatsen in het rapport benoemen wij dit: onder conclusies nummer 12 (pagina 4) 'afstemmen en het leren van elkaar'; rode kader paragraaf 0.4 Aanbevelingen 'overleggen en stemmen af: de geleerde lessen en de aanpak van gezamenlijke onderwerpen'; pijler (1) –pagina 8- Rijk en divers sociaal netwerk, letter c 'Overleg en stem af met andere gemeenschapshuizen'. Wij voegen bij de pijler nog expliciet de woorden 'geleerde lessen' toe.

OPMERKING 18:

Op blz 19 spreekt u over de wens om de gemeente de rol van de gemeenschapshuizen binnen het sociaal domein te laten concretiseren. Wij zien dat niet als taak van de gemeente. Niet voor niets spreken wij over "gemeenschapshuizen": huizen voor en door de gemeenschap. Vanuit de leefbaarheid en de vitaliteit van de gemeenschap komen, na bundeling van krachten, gemeenschapshuizen tot stand. De rol van de gemeente hierbij is faciliterend. De gemeenschap is en blijft verantwoordelijk voor de programmering en het beheer van de gerealiseerde accommodatie.

Reactie onderzoekers:

Elk gemeenschapshuis krijgt met de vraag te maken hoe maatschappelijke ontwikkelingen in het sociaal domein doorvertaald kunnen/ 'moeten' worden. Dit vergt naar onze mening professionele expertise en ondersteuning, daar doelen wij op. Uiteraard hebben de gemeenschapshuizen eigen verantwoordelijkheid hierin.

Overigens doen wij geen uitspraak over de wijze waarop de gemeente deze taak invult (door bijvoorbeeld Figulus Welzijn).

OPMERKING 19:

Blz 19, 5^e regel: Wij zijn het met u eens dat het niet acceptabel is als brieven niet worden beantwoord.

Reactie onderzoekers:

Geen aanvullende reactie.

OPMERKING 20:

Vervallen, aangegeven door gemeente, na afstemming met onderzoekers.

OPMERKING 21:

Blz 20, laatste zin: Dat dit nog te beperkt gebeurt veronderstelt kennis van het aantal keren dat we het niet deden waar het wel kon.

Reactie onderzoekers:

Het gaat hier niet om een vaststaand feit, maar om de weergave van een beeld zoals dit wordt ervaren door de gemeenschapshuizen.

OPMERKING 22:

Blz 24, derde alinea: "de cijfers zijn niet door ons onderzocht". Dit vinden wij een gemis. Als de afspraak is om de "eigen broek op te houden" dan moet je toch onderzoeken of ze dat goed doen?! Dan moet je de cijfers toch juist wél onderzoeken?

Reactie onderzoekers:

In het kader van dit onderzoek was dit niet haalbaar. Belangrijke reden hiervoor is de beperkt beschikbare tijd mede in relatie tot het aantal gemeenschapshuizen. Daarnaast zijn, zoals vermeld, de gemeenschapshuizen zelfstandige entiteiten.

Naar onze mening heeft het volstaan met het vermelden van de kwalificaties over de exploitatie door de gemeenschapshuizen meerwaarde omdat deze inzicht geven, ook onderling.

OPMERKING 23:

Blz 25: u schrijft dat sommige gemeenschapshuizen hun exploitatie sluitend hebben, maar dat onderhoud daar geen onderdeel van uitmaakt; dan is dat toch geen sluitende exploitatie?

Reactie onderzoekers:

De opmerking over groot onderhoud en verbouwingen staat abusievelijk niet onder het laatste opsommingsteken. Na verplaatsing is de omschrijving en context duidelijk genoeg naar onze mening.

OPMERKING 24:

Wij nemen afstand van het "verwijt" dat de gemeente de andere gemeenschapshuizen niet op de mogelijkheid van een dergelijk dorpsplan heeft geattendeerd. Ook dit "verwijt" draagt niet bij aan de kwaliteit en objectiviteit van uw onderzoek, los nog van de vraag of het verwijt terecht is.

Reactie onderzoekers:

De opmerking over het niet attenderen op de dorpsplannen staat genoemd in de context van het niet of onvoldoende van elkaar leren. Zie bijvoorbeeld conclusie nummer 12 op pagina 4 en pagina 29 één na laatste alinea. Deze opmerking betreft dus nadrukkelijk niet alleen de gemeente.

OPMERKING 25:

Wij lezen in uw rapport niets over horeca(inkomsten) en inkomsten uit catering.

Reactie onderzoekers:

Wij hebben het effect van horeca(inkomsten) en inkomsten uit catering niet expliciet onderzocht. Deze verdieping, mede in de bredere context van betaalde beheerder/ exploitant (zie hoofdstuk 3, pagina 24 onderaan) was binnen dit tijdsbestek niet uit te voeren. Overigens noemen wij horeca expliciet onder pijler (4) Duurzame exploitatie, letter b als voorbeeld van een verdienmodel.

OPMERKING 26:

In uw rapport klinken opvattingen en wensen door van de gemeenschapshuizen en hun kritische verwijzing naar wat de gemeente en de gemeenteraad beter had moeten doen. Wij missen uw kritische noten richting de gemeenschapshuizen.

Reactie onderzoekers:

In ons rapport plaatsen wij meerdere 'kritische noten' richting de gemeenschapshuizen. Bijvoorbeeld de mate waarin zij invulling geven aan 'gemeenschapshuis 2.0' (conclusie nummer 7) en het niet optimaal functioneren van de periodieke overleggen en invulling geven aan de geleerde lessen (conclusie nummer 12).

OPMERKING 27:

Verder missen wij de harde afspraak dat de gemeenschapshuizen "hun eigen broek moeten en zouden ophouden", inclusief de onderhoudskosten van het gebouw. Dat zijn wel degelijk gemaakte afspraken. We mogen ons er niet mee bemoeien, maar men wil wel voortdurend meer geld.

Reactie onderzoekers:

In het beleidskader (Raadsmededeling van 5 oktober 2010) staat vermeld dat: '*twee kenmerken centraal staan: 'maatwerk' en 'sluitende exploitatie'*'. Deze tekst voegen wij toe.

OPMERKING 28:

Wij zien voor de gemeente geen rol weggelegd als "kenniscentrum" voor de gemeenschapshuizen zoals in uw conceptrapport wordt bepleit. Het maatschappelijk middenveld voorziet hier reeds in.

Reactie onderzoekers:

Dit is een bestuurlijke reactie en het is niet aan de rekenkamercommissie hier verder op in te gaan.

OPMERKING 29:

Eén van de belangrijke vragen waar dit onderzoek een antwoord op zou gaan geven is hoe de besturen van de gemeenschapshuizen een duurzame gezonde exploitatie kunnen realiseren. Het is daarbij jammer te constateren dat (zie blz. 23/24) bijv. de effecten van keuzes in beheer (professioneel of vrijwillig), of verpachting van het horecadeel of eigen beheer op de exploitatiesaldi, niet nader is onderzocht. Wij vinden dit een gemiste kans.

Reactie onderzoekers:

De door u genoemde opties zijn zeer relevant en moeten in het vervolgproces aan de orde komen. Ze maken nadrukkelijk ook deel uit van het bouwschema (pijler (4) Duurzame exploitatie, letter b als voorbeelden van een verdienmodel).